

**ESCOLA SUPERIOR D'AGRICULTURA DE BARCELONA
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA**

ANÀLISI I PROPOSTA DE MILLORA DELS JARDINS DEL DESPUJOL (LES MASIES DE VOLTREGÀ, OSONA)

TREBALL FINAL DE GRAU

ENGINYERIA AGROAMBIENTAL I DEL PAISATGE

GENER 2014

Jordi Nogué Tuneu

**ESCOLA SUPERIOR D'AGRICULTURA DE BARCELONA
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA**

ANÀLISI I PROPOSTA DE MILLORA DELS JARDINS DEL DESPUJOL (LES MASIES DE VOLTREGÀ, OSONA)

TREBALL FINAL DE GRAU

ENGINYERIA AGROAMBIENTAL I DEL PAISATGE

GENER 2014

TUTOR

Xavier Fàbregas Bargalló

AUTOR

Jordi Nogué Tuneu

RESUM

S'actua als Jardins del Despujol, ubicats dins el terme municipal de Les Masies de Voltregà (Osona), a l'antiga finca dels Marquesos de Palmerola on hi tenien la residència de descans durant l'estiu. Datats de principis del segle XVIII i amb una superfície de 5 ha, presenten un gran interès cultural, històric i paisatgístic, per la seva composició arquitectònica i vegetal, amb un conjunt de jardins annexes a l'edifici principal que mantenen un estil racional o renaixentista i una altra zona de caràcter forestal que dóna un esperit molt més romàntic al jardí. També és rellevant el seu interès ecològic, ja que es tracta d'una illa boscosa envoltada de terrenys agrícoles i a tocar del nucli urbà, amb una àmplia col·lecció d'espècies vegetals i nombrosos exemplars singulars. Abandonats i degradats posteriorment, va ser al 2010 quan l'Ajuntament de Les Masies de Voltregà hi va situar la seva seu. En aquest moment es va realitzar un estudi i una neteja del terreny, per fer-los accessibles al públic i es van catalogar algunes espècies.

El treball realitza una recerca històrica i un anàlisi actual dels jardins, en valora el seu estat i proposa una sèrie d'intervencions amb la intenció d'obtenir una millora paisatgística. Aquesta proposta pretén dur a terme una rehabilitació a línies generals, reinterpretant certes zones a enjardinar i adaptant-les al dia d'avui, però respectant la història del jardí i l'estil del qual va ser creat. Es recuperen els elements característics que s'han perdut dels jardins principals, i es replanten les alineacions d'arbres. A la zona boscosa, es plantegen noves plantacions de coníferes i planifolis per crear una col·lecció botànica interessant amb l'objectiu de difondre el coneixement sobre el món vegetal i sensibilitzar els visitants dels jardins sobre el valor de la biodiversitat. Al turó s'hi realitza una neteja forestal i es condiona per crear un mirador amb vistes del territori. Finalment, s'elabora un pla de gestió i manteniment que faciliti la conservació dels jardins.

Paraules clau: jardins històrics, anàlisi, millora paisatgística

RESUMEN

El trabajo se desarrolla en los jardines del Despujol, localizados en el municipio de Les Masies de Voltregà (Osona), en la antigua finca de los Marqueses de Palmerola, donde tenían la casa de veraneo. Datados de principios del siglo XVIII y con una superficie de 5 ha, presentan un gran interés cultural, histórico y paisajístico, por su composición arquitectónica y vegetal, con un conjunto de jardines anexos al edificio principal que mantienen un estilo racional o renacentista, y otra zona de carácter forestal que da un espíritu mucho más romántico en el jardín. También es relevante su interés ecológico, ya que se trata de una isla boscosa rodeada de terrenos agrícolas junto al casco urbano, con una amplia colección de especies vegetales y numerosos ejemplares singulares. Abandonados y degradados posteriormente, fue en 2010 cuando el ayuntamiento de Les Masies de Voltregà ubicó su sede allí. En este momento se realizó un estudio y una limpieza del terreno, para hacerlos accesibles al público y se catalogaron algunas especies.

Se realiza una investigación histórica y un análisis actual de los jardines. Se valora su estado y se propone una serie de intervenciones con la intención de obtener una mejora paisajística. Esta propuesta pretende llevar a cabo una rehabilitación en líneas generales, reinterpretando ciertas zonas a ajardinar y adaptándolas al día de hoy, pero respetando la historia del jardín y el estilo. Se recuperan los elementos característicos que se han perdido de los jardines principales, y se replantan las alineaciones de árboles. En la zona boscosa, se plantean nuevas plantaciones de coníferas y frondosas para crear una colección botánica interesante con el objetivo de difundir el conocimiento sobre el mundo vegetal y sensibilizar a los visitantes sobre el valor de la biodiversidad. En la colina se realiza una limpieza forestal y se acondiciona para crear un mirador con vistas del territorio. Finalmente, se elabora un plan de gestión y mantenimiento que facilite la conservación de los jardines.

Palabras clave: jardines históricos, análisis, mejora paisajística

SUMMARY

This project is based on an action in the Jardins del Despujol gardens, which are located in the village of Les Masies de Voltregà (Osona), in the Marquis Palmerola former residence. The property, dated from the beginning of the 18th century, occupies an area of 5 ha. The gardens have a cultural, historical and landscape interest because of its architectural and landscape design, with a renaissance garden adjacent to the main building, and another area with a romantic spirit wood. Also it's relevant for its ecological interest, because it's like a forested island surrounded by agricultural land and close to the urban centre, with a large collection of plants and some old and heritage trees. The gardens were abandoned and degraded until the town hall move there in 2010. In that moment it was done a study and the area was cleaned, to make them accessible for the public, and some species were listed.

This report includes an historical research and an analysis of the current gardens, also evaluates its condition and proposes some interventions with the aim of obtaining a landscape improvement. This project aims to carry out a general rehabilitation, reinterpreting certain areas, but respecting the history of the garden and whose style was created. It recovers the characteristic features of the principal gardens that have been lost. In the wooded area, it raises new plantations to create an interesting botanical collection with the aim of spreading knowledge about the plants and to raise the awareness of the biodiversity value. In the hill, it makes a forest cleaning to create a territorial lookout point. Finally, it produces a management plan to facilitate the conservation and maintenance of the gardens.

Keywords: historic gardens, analysis, landscape improvement

S'agraeix el suport, col·laboració i l'interès que han dipositat en aquest treball a:

Xavier Fàbregas Bargalló, Professor de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona

Manel Vicente Espliguero, Professor de l'Escola de Formació Professional Quintanes

Pere Casas Trabal, Tècnic de patrimoni del Museu del Ter

Albert Plana Domènech, Arquitecte tècnic municipal de l'Ajuntament de Les Masies de Voltregà

Josep Segalés Carrera, Arquitecte tècnic Segales Carrera S.L.

Dolors Muntal Casas i família, antics residents de la Casa Xica

La meva família i en especial el meu avi, Francesc Nogué Trabal, la principal font de motivació

**ESCOLA SUPERIOR D'AGRICULTURA DE BARCELONA
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA**

ANÀLISI I PROPOSTA DE MILLORA DELS JARDINS DEL DESPUJOL (LES MASIES DE VOLTREGÀ, OSONA)

DOCUMENT 1: MEMÒRIA

Jordi Nogué Tuneu

DOCUMENT 1: MEMÒRIA

1. Objecte del treball	9	3.5.1. Accessibilitat i topografia	28
2. Anàlisi del territori	10	3.5.2. Vegetació actual	29
2.1. Situació geogràfica	10	3.5.3. Camins	33
2.2. Paisatge i territori	11	4. Descripció de la proposta	34
2.3. Climatologia	12	4.1. Objectius i criteris a seguir	34
2.4. Vegetació	13	4.2. Definició de les bases de la intervenció	35
2.5. Població	16	4.3. Unitats d'intervenció	36
3. La finca del Despujol: anàlisi del lloc	17	4.3.1. Jardins principals	36
3.1. Localització	17	4.3.2. Bosc de teixos	40
3.2. Antecedents històrics	19	4.3.3. Col·lecció de plantes	43
3.3. Les edificacions	21	4.3.3.1. Coníferes	44
3.1.1. La Casa Forta		4.3.3.2. Planifolis	47
del Despujol	21	4.3.4. El Turó del Despujol	50
3.1.2. La Casa Xica i		5. Enginyeria de les plantacions	53
la Caseta del Despujol	22	6. Pla de gestió i manteniment dels jardins	58
3.4. Els jardins del Despujol	24	7. Bibliografia	63
3.5. Estat actual	27		

1. Objecte del treball

Des del moment en que un jardí privat passa a ser públic, passa a formar part de totes i cadascuna de les persones que es senten identificades amb el lloc. Si a més es tracta d'un jardí històric l'interès s'incrementa, ja que la seva composició arquitectònica i vegetal es podria considerar un monument, però amb una dificultat afegida que realment el fa vulnerable. Es tracta de material vegetal, és a dir, matèria viva. Per tant s'ha de controlar l'espai i el factor temps, ja que el seu desenvolupament modifica la voluntat estètica i les intencions pel qual va ser creat, a més d'altres factors com l'envelliment i la decadència de les espècies vegetals. Si aquest espai ha sofert durant anys un estat d'abandonament, el deteriorament generat és important.

Actualment els jardins presenten un estat molt degradat, sobretot en punts concrets de la finca, degut a l'abandó que va sofrir i a la mala gestió que s'hi va dur a terme. Aquest treball analitza l'evolució que han sofert els jardins, el seu estat actual i proposa realitzar una sèrie d'intervencions amb la intenció d'obtenir una millora paisatgística i incorporar nous valors que tornin a generar un interès botànic, paisatgístic, social i cultural al lloc.

2. Anàlisi del territori

2.1. Situació geogràfica

Veure Plànol 1 Document 2 (Situació geogràfica)

La zona objecte d'actuació es localitza al terme municipal de Les Masies de Voltregà, situat al nord-est de Catalunya dins la comarca d'Osona, al mig de la Plana de Vic. La Plana de Vic és una depressió allargada que travessa la comarca d'Osona en direcció nord-sud d'uns 30 Km de longitud i 8-10 Km d'amplada, i envoltada per les muntanyes del Ripollès i la Garrotxa, les Guilleries, el Montseny, el Moianès i el Lluçanès.

El terme municipal de Les Masies de Voltregà ocupa una superfície de 22,3 Km² i està compost per dos pobles, La Gleva i Vinyoles d'Orís i per diferents entitats de població; el Despujol, el Poble-sec, Borrissola, la Colònia Lacambra, Conanglell, Gallifa, el Pou, Quintanes i Sant Miquel d'Ordeig. Envolta completament el municipi de Sant Hipòlit de Voltregà i està delimitat pels termes d'Orís al nord, Torelló i Manlleu a l'est, Gurb al sud, i Sobremunt i Santa Cecília de Voltregà a l'oest.

La part oriental del municipi, situada al marge dret del riu Ter, està ocupada majoritàriament per conreus herbacis i masies, mentre que la banda oest presenta un relleu més accidentat dominat per un mosaic agroforestal on alteren camps i retalls de vegetació espontània (boscos, garrigues, prats, erms,...). Aquesta part, amb algunes explotacions agropecuàries escampades, té el seu punt culminant a la Serra de Sobremunt, que fa de límit amb l'altiplà del Lluçanès.

Travessa el municipi de nord a sud l'antiga C17 que comunica Barcelona amb Ripoll. La carretera local BV-4608, que enllaça Manlleu amb Sant Boi del Lluçanès, travessa el municipi de sud-est a nord-oest.

2.2. Paisatge i territori

El relleu de la Plana de Vic (segons M. Cahner, 1982) és característic pels seus turons de margues blavoses eocèniques que sobresurten entre els extensos camps de conreus i trenquen amb el seu relleu planer. El turó del Despujol, localitzat dins els Jardins del Despujol, és una d'aquestes típiques formacions geològiques. El riu Ter i els seus afluents amb la seva acció erosiva, molt més profunda en la banda de llevant que en la de ponent, van originar la Plana de Vic.

El paisatge de la Plana va ser humanitzat per l'agricultura, generant una distribució social de la terra formada per un seguit de camps amb el mas situat al seu centre donant lloc a la forma de poblament dispers que caracteritza la Plana, tot i que la industrialització, la urbanització i el pas d'infraestructures ha modificat i sovint malmès aquest equilibri. Per tant, els principals usos del territori són l'agricultura, amb la producció de cultius extensius com els cereals, els farratges, i amb menor importància el blat de moro i la patata, i, també la dels camps de pastures per a l'explotació del bestiar.

Figura 1. Camps de colza, Les Masies de Voltregà, abril 2013

Figura2. La Plana de Vic vista des de la Cabanya d'en Rabionet, maig 2013

2.3. Climatologia

El clima de la Plana de Vic (segons M. Charcer, 1982) és de caràcter submediterrani continental, amb temperatures extremes, sobretot a l'hivern. De fet pel seu clima i per la seva vegetació aquesta zona té moltes més característiques en comú amb les contrades centreeuropees humides que no pas amb les terres calentes i seques que es mereixen de debò el nom de mediterrànies. No existeix el període eixut estival propi de climes típicament mediterranis i hi ha present una gran amplitud tèrmica, registrant-se alguns anys valors de 50°C d'amplitud anual o fins i tot al llarg d'un dia la oscil·lació ha arribat als 28°C, sent similars als que s'enregistren en els territoris més allunyats del mar.

La situació geogràfica de la Plana de Vic, envoltada per muntanyes de més de 1000 m, crea una gran concavitat al terreny que es configura com un espai tancat on l'aire hi queda envasat, generant el fenomen climàtic característic d'aquesta zona, la denominada inversió tèrmica. Això provoca temperatures més extremades del que correspondria a aquest lloc per latitud i alçada, superant al llarg de l'any les màximes i les mínimes de les comarques que l'envolten. Aquest fenomen és evidenciat sobretot en situacions de calma meteorològica dels mesos de tardor i hivern quan l'aire fred procedent dels Pirineus al ser més dens tendeix a baixar i ocupar les zones baixes de La Plana, desplaçant i fent ascendir l'aire més temperat. Com a conseqüència les zones més baixes són més fredes que les muntanyes circumdants, al llarg de la nit el terra es refreda més que l'aire generant fortes glaçades. L'elevada humitat i la poca circulació de l'aire també provoca la formació freqüent de boires.

La mitjana de precipitació anual està entre 800 a 1000 mm, mentre que la temperatura anual mitjana és de 14°C sent de 0 a 5°C de mitjana al gener i de 18 a 22°C a l'agost. (Idescat, 2012)

2.4. Vegetació

La vegetació es veu clarament afectada pel fenomen de la inversió tèrmica. A causa d'això es troben espècies vegetals característiques de latituds superiors com les rouredes de roure martinenc a les parts més baixes, mentre que en ascendir per les vessants circumdants fins als 1000 m, trobem una vegetació més característica de terres baixes temperades com l'alzina, el pi blanc o el pi pinyoner.

Aquetes són les diferents comunitats que hi ha a la comarca d'Osona: (R. Pascual, 2008)

Roureda: La roureda de roure martinenc (*Quercus pubescens*) és el bosc més representatiu de la Plana de Vic. Antigament havia ocupat la major part de la superfície de la Plana, abans que la desforestació amb finalitats agrícoles la convertís en la plana fèrtil que és actualment. Avui en dia queden molt pocs exemples de rouredes madures, que son molt riques en espècies vegetals en el seu sotabosc ja que hi penetra molta llum en el període al qual els arbres no tenen fulles. Als voltants de la plana, hi ha pinedes de pi roig (*Pinus sylvestris*) que progressivament i degut a la manca de gestió i aprofitament forestal, es tornen a convertir en les rouredes que havien estat.

Alzinar muntanyenc: En tots els indrets que envolten la Plana de Vic per sobre la línia d'influència de la inversió tèrmica, aproximadament la línia dels 600 m, que siguin assolellats hi ha alzinar, dominat per l'alzina (*Quercus ilex*). Sovint indrets amb poc sòl i força roca nua, les alzines conviuen amb boixos i ginebrons. Les sequeres dels últims anys han fet molt de mal als boscos en aquest tipus d'indrets, com la vessant sud de la Serra de Bellmunt. És un alzinar empobrit en espècies termòfiles mediterrànies i enriquit en plantes eurosiberianes, majorment plantes herbàcies bulboses. A Osona, les alzines conviuen sovint de forma mixta amb la pineda de pi roig, la roureda i la pineda de pi pinyer.

Fageda: Dominada pel faig (*Fagus sylvatica*), aquest bosc caducifoli ocupa les parts més ombrívols i humides d'Osona, i amb un marcat caràcter eurosiberià. Podem trobar fagedes al Montseny, Collsacabra i Guillerries, Pre-Pirineu i de forma molt aïllada als vessants de ponent de la Plana de Vic, al sud de la comarca, als municipis de Tona i Muntanyola.

Pineda de pi blanc: El pi blanc (*Pinus halepensis*) és una espècie forestal clarament termòfila que a la major part d'Osona no hi té lloc, doncs les temperatures mínimes són massa baixes. A les vessants més assolellades de les carenes que envolten la Plana pel seu cantó de llevant, hi ha aquesta espècie de forma molt escassa i puntual, només en els llocs més pelats i assolellats. Però a la meitat de ponent de la comarca, la pineda de pi blanc és molt més present, a partir de Sant Bartomeu i cap a tot el Lluçanès.

Pineda de pi pinyer: Osona no és país de pi pinyer (*Pinus pinea*), però sí que hi ha tota una àmplia zona amb terrenys més sorrencs, que va des de Taradell a Vilanova de Sau, on els pins pinyers fan autèntics boscos, sovint alternats amb alzina (*Quercus ilex*), arboç (*Arbutus unedo*) i bruc (*Erica arborea* i *Erica multiflora*).

Bosc de pinassa: La pinassa (*Pinus nigra*), tot i ser més pròpia de la Catalunya més interior, a Osona hi ha algunes finques que tenen boscos extensos amb aquesta espècie de pi, on normalment ha estat plantada i gestionada per produir fusta.

Castanyeda: Els castanyers (*Castanea sativa*) han estat des de fa centenars d'anys plantats a la comarca, sobretot al Montseny i a les Guillerries, on el sòl sorrenc i la pluviometria els és favorable. Trobem castanyedes extenses a Sau, Susqueda, Espinelves, Viladrau i de forma molt aïllada a Taradell i Tavèrnoles.

Pollancredes i bosc de ribera: El pollancre (*Populus nigra*) és el més comú exemple de plantacions comercials d'arbres sense estructura de bosc. Osona no és una gran comarca productora de pollancre, com ho és La Selva, però molts propietaris han plantat històricament pollancre en torrents, vores de rieres, àrees semi inundables o dins l'àrea d'influència de les lleres del Ter. Aquestes plantacions tenen una gran importància ecològica, ja que afavoreix a diverses espècies d'insectes i ocells, com el picot garsar petit. Pel que fa el bosc de ribera és notablement divers, extens i madur en el conjunt de la conca del Ter. Les vernedes, les salzedes i altres franges estretes de vegetació de ribera ressegueixen rius i torrents i àmplies àrees conreades amb els seus marges plens de bardisses i d'exemplars de vern (*Alnus glutinosa*), salze blanc (*Salix alba*), àlber (*Populus alba*), freixe (*Fraxinus angustifolia*) i om (*Ulmus minor*).

Boscos marginals: A la Plana de Vic, i cada vegada en més indrets, les espècies invasores agafen terreny i desplacen les espècies autòctones. L'acàcia (*Robinia pseudoacacia*) i l'ailant (*Ailanthus altissima*) són dues espècies d'arbres invasors que actualment ja creen autèntiques bosquines en àrees degradades o properes a carreteres, vies de ferrocarril, polígons industrials, etc. Una vegada s'han instal·lat en un indret, és pràcticament impossible eliminar-los.

Boscos-illa, arbredes enmig dels conreus: Tot i no tenir una estructura de bosc, ni sovint grans dimensions ni superfície, les arbredes enmig dels espais agraris no només conformen una de les imatges més característiques de la Plana de Vic, creant un mosaic de conreus de cereals i farratges amb petits boscos de roure martinenc i pi pinyer, sinó que també tenen una gran importància en el manteniment de la biodiversitat de la comarca. La carretera C-17 al seu pas per Gurb i Les Masies de Voltregà és la infraestructura més important i la que més impacte té sobre la fauna d'aquesta zona, per això aquets petits boscos i margues amb arbres que es barregen amb els conreus permeten que s'hi refugii una interessant diversitat de flora i fauna. Actualment són un dels hàbitats més amenaçats d'Osona, degut a la tala, pastura del bestiar boví, etc.

Figura3. Roureda, Coll de Bracons, novembre 2013

Figura 4. Alzines sobre roca nua, camí de Bellmunt,

Figura5. Fageda de la Grevolosa, Sant Pere de Torelló, novembre 2012

Figura 6. Plantació de pollancrea a la ribera del Ter, Torelló

2.5. Població

El municipi és tradicionalment agrícola, tot i que actualment aquest sector només ocupa el 7% de la població activa. El sector de serveis és el principal, ocupant el 48% de la població i incrementant el seu pes en els darrers anys. Per contra, el sector industrial, que ocupa actualment el 34% de la població, ha patit una forta davallada des de 1996, quan ocupava més del 50% de la població activa.

Els nuclis urbans es concentren al llarg de la vall del Ter, seguint els eixos de comunicació. Els que concentren la majoria de la població (40%) són els barris del Despujol i el Poble-sec, que presenten continuïtat entre ells i amb el nucli urbà del municipi veí de Sant Hipòlit de Voltregà. Altres nuclis importants són el de Vinyoles, situat al nord-oest, i el de la Gleva, al sud. La resta de la població viu en masies i habitatges aïllats, que concentren encara gairebé el 10% de la població.

La població del municipi va créixer a principis del segle XX, en que va arribar als 2.114 habitants. Després de la Guerra Civil, va disminuir fins a les 1.775 persones i ja no es va recuperar fins a principis dels anys 70. Des d'aquell moment, la població va anar creixent paulatinament i és a mitjans dels anys 90 on aquest creixement és més accelerat, fins arribar als 3.189 habitants que hi ha actualment. (Dades extretes de l'Ajuntament de Les Masies de Voltregà).

3. La finca del Despujol: anàlisi del lloc

3.1. Localització

La finca del Despujol, era una de les propietats dels Marquesos de Palmerola, utilitzada com a residència de descans durant l'estiu. Es tracta d'una finca de 5 hectàrees ubicada dins el terme municipal de Les Masies de Voltregà, amb coordenades ED50/UTM31N 437995,0 E 2°15'0,104" Lon / 4651667,1 N 42°0'45,86" Lat, localitzada a la part Esquerra del riu Ter. **Veure Plànol 3 Document 2 (La finca del Despujol. Localització)**

La finca esta envoltada per conreus herbacis de secà, formant un bosc-illa de rellevant importància ecològica. Esta delimitada a l'est pels nuclis urbans del Poble-Sec, el Despujol i Sant Hipòlit de Voltregà, a l'altra banda de l'antic tram de la carretera C-17, limita al nord amb el camí que va des de la carretera fins a l'explotació agropecuària annexa al Despujol, al sud amb el Camí de les Hortes i a l'oest amb el l'eix Vic-Ripoll de la C-17. Cal destacar la proximitat de la finca al riu Ter a l'oest, i a l'antiga fàbrica tèxtil i colònia de Indústries Riva, situada al sud de la finca, en uns terrenys que el Marquès va cedir per instal·lar la fàbrica al 1925, on la seva activitat durant més de 100 anys va esdevenir de gran transcendència social, cultural i econòmica pel poble.

A la base del terreny es troba l'edifici principal o Casa Forta del Despujol, així com algunes edificacions annexes que reben el nom de Casa Xica del Despujol, una part de les quals es troba fora la tanca, al costat d'una granja de vaques situada fora de l'àmbit d'estudi. Una altra edificació, la Caseta del Despujol, es troba a l'entrada de la finca, on hi ha el camí que va des de la porta de la tanca fins a l'edifici principal de la finca.

Vorejant l'àmbit d'estudi, discorre un itinerari d'interès, el GR-210, Camí vora Ter, que actualment va de la presa de Sau a Montesquiu. En el tram entre les Masies de Voltregà i Torelló, surt de Sant Hipòlit de Voltregà, travessa la C-17 i enfila el Camí de les Hortes que fa de límit sud amb la finca, deixa a la dreta la colònia industrial de Can Riva i continua cap a Gallifa, vorejant l'anomenat Meandre del Despujol.

Figura 7. Vista del camí que limita al nord

Figura 8. Vista dels jardins des de l'antic tram de la C-17

Figura 9. Vista dels jardins des del camí principal d'accés a la finca

Figura 10. Vista del camí de les Hortes

3.2. Antecedents històrics

El Marquès de Palmerola va ser un títol nobiliari català esdevingut al segle XVIII que es va anar succeint fins a 8 vegades entre ciutadans honrats i ennoblits del llinatge troncal dels Despujol. Els títols acumulats són: Marquès de Palmerola, Marquès de Callús, comte de Fonollar, baró de Montdar i comte de Villalba. (Segons A. Palmerola, 2007)

Helena de Palmerola, Senyora de Palmerola, es va casar amb Jaume d'Alemanys-Descatllar, Baró de Callús. Aquest era fill i hereu del Cavaller Francesc d'Alemanys-Descatllar. Així es va introduir la línia dels Alemanys-Descatllar. El seu fill Jaume d'Alemanys-Descatllar, Baró de Callús i Senyor de Palmerola, es va casar en segones núpcies al 1641 amb Elisabet de Bru. El seu fill Lluís d'Alemanys-Descatllar, Baró de Callús i Senyor de Palmerola, es va casar primer amb Marianna de Puig. El fill d'aquets, Ramon d'Alemanys-Descatllar, Baró de Callús i senyor de Palmerola, es va casar amb Maria Lluïsa d'Armella. La filla d'ambdós Maria Lluïsa d'Alemanys-Descatllar, Baronessa de Callús i Senyora de Palmerola, es va casar al 1731 amb Francesc Despujol, Baró de Montclar, i de la seva descendència naixeria el primer Marquès de Palmerola, Francesc Xavier Despujol i Alemanys-Descatllar (1732 - 1809).

Els Marquesos de Palmerola que han seguit la línia són: Francesc de Paula Despujol i Villalba (?-1819), Ramon Despujol i Villalba (1772 - 1830), Josep Maria Despujol i Ferrer de Sant Jordi (1804-1868), Ignasi Despujol i Dusay (1827-1881), Eulogi Despujol i Dusay (1834-1907), Ignasi Despujol i Rigalt (1863 – 1913) i Josep Maria Despujol i Ricart (1890-1979).

Després de la mort sense successió de Josep Ma Despujol i Ricart, els títols haurien d'haver passat al seu nebot Mariano Ventosa i Despujol, però al morir-se abans aquest que Josep Ma Despujol, el títol requeia a la filla de Mariano Ventosa i Despujol, Consuelo Ventosa Marqués. A Josep Ma Despujol no li agradava el matrimoni que va concebre Consuelo Ventosa Marqués, i per això va canviar la successió a un nebot tercer, Ignasi Despujol Burgoyne (1960), descendent de la línia iniciada per Eulogi Despujol i Dusay, sent qui porta avui en dia els títols.

A Ignasi Despujol Burgoyne li va tocar la loteria, ja que els títols també portaven associat un important patrimoni, del qual se n'ha anat desprenent. Dins aquesta herència, hi ha la finca del Despujol, que avui en dia és la seu de l'Ajuntament de Les Masies de Voltregà.

Tots els Marquesos de Palmerola van obtenir alts càrrecs polítics i de gran poder econòmic dins l'estat, la monarquia, el govern i l'exèrcit espanyol, però cal destacar el paper de Eulogi Despujol i Dusay, IV Marquès de Palmerola, nomenat capità general de Puerto Rico i diputat general del districte porto-riqueny d'Aguadilla entre 1883 i 1889 i governador general de Filipines al 1891, que durant la seva tasca va aprofitar la seva relació comercial amb aquelles contrades per portar diversos elements com quadres, escultures i nombroses plantes considerades exòtiques i remarcables per plantar-les a la finca del

Despujol. Actualment cal destacar una gran petxina d'origen filipí situada en un extrem de l'antiga piscina de la casa, convertida actualment en bassa de recollida d'aigües, i un exemplar de xiprer fúnebre (*Chamaecyparis funebris*) que hi ha a l'entrada de l'edifici principal.

El 1936, amb l'inici de la Guerra Civil, el Marquès va fugir a Madrid deixant la casa i la finca en mans dels masovers de la Casa Xica. Tot i això va ser inevitable que centenars de persones es refugiessin als terrenys i a la casa del Marquès. Per lògica necessitat, la gent va arrasar els arbres de la finca i va saquejar gran part del material de l'arxiu particular del Marquès per fer foc i escalfar-se en les èpoques de fred més rigorós. Amb la pèrdua de nombrosos documents, avui en dia és difícil trobar informació fiable d'abans de la guerra.

3.3. Les edificacions

3.3.1. La Casa Forta del Despujol

La Casa Forta del Despujol, o Cal Marquès com es coneixia popularment, és l'edifici principal i l'element més destacable de la finca. Amb un ús originalment defensiu, d'aquí que se l'anomeni "Casa forta", es tracta d'un antic mas que va conservar el llinatge de Despujol des del 1180, i va ser reedificat i ampliat a partir de principis del segle XVII. Inclòs en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya i en l'inventari del patrimoni local elaborat per la Diputació de Barcelona, està declarat Bé Cultural d'Interès Nacional. És un edifici d'estil modern i contemporani que es troba en perfecte estat i conserva encara l'aire senyorial de l'aristocràcia catalana dels segles XVIII, XIX i XX. Es tracta d'una casa residencial de planta quadrada coberta totalment de pedra i portal de llinda rectangular, amb la façana principal encarada cap al nord, que consta de planta baixa, dos pisos i golfes. A la casa s'hi adossa una torre de planta quadrada coberta a quatre aigües, amb un gran escut d'armes a nivell del segon pis. Al centre de l'edificació, a nivell del primer pis, s'hi obren dos balcons d'arc de mig punt amb un escut de la família al centre. A la façana oest destaquen quatre finestrals de mig punt, un altre escut d'armes i unes finestres geminades amb una columneta. En els últims segles, aquesta casa s'utilitzava com a residència de descans durant l'estiu. Cal destacar que actualment la seva estructura arquitectònica no s'hi ha incorporat elements discordants o contaminants, i que el conjunt es conserva en bona mesura tal i com era a principis del segle passat.

Figura 11. Vista de la façana oest de la casa Forta del Despujol

Fons: Família Trabal Muntal

Figura 12. Estat actual de la casa Forta del Despujol

3.3.2. La Casa Xica i la Caseta del Despujol

Dins la finca hi ha dues edificacions molt més simples i humils, on hi vivien les famílies de masovers que s'encarregaven de l'explotació agrícola, i realitzaven les tasques de vigilància i manteniment. La relació amb l'agricultura és un tret diferencial que té la finca del Despujol, vers a la majoria de cases senyorials de l'època que hi havia a la zona, ja que les altres estaven lligades a les colònies industrials tèxtils instaurades a la vora del Ter.

Aquest punt em toca molt de prop, ja que el meu avi va néixer, es va criar i va viure a la casa dels masovers, anomenada la Casa Xica, fins que es va casar. Entre d'altres feines, allà va començar a desenvolupar la de jardineria, vocació que ha passat a fills i nets, i que ha despertat el meu interès en el camp de la jardineria i el paisatgisme. Pel que he pogut conèixer, les meves arrels estan lligades al Despujol molt més enllà, on els besavis dels meus avis ja estaven fent les tasques de masoveria de la finca. Aquest és un dels motius que em va motivar a dur a terme aquest treball.

La Casa Xica era doncs la casa dels masovers. Esta situada a uns escassos 150 m a la banda est de la Casa Forta, i la planta baixa d'aquesta es comunica amb la Casa Xica a través del jardí que hi ha a la banda est. L'arrendament de la casa i les terres es pagava mitjançant un percentatge sobre els bens obtinguts durant la temporada, concretament "el terç", és a dir un terç de la collita anava pel Marquès. A això també s'hi afegia algun animal de la granja per sacrificar, on hi havia vaques, porcs, gallines i eugues.

Per saber més informació de com es vivia dins la finca, es va anar a parlar amb Dolors Muntal Casas, nascuda al 1916 a Seva, que va arribar a la Casa Xica al 1942, just després de casar-se amb Joan Trabal Serra, i hi va viure fins l'any 1981. Explicava que quan va arribar efectivament faltaven arbres als jardins, i en aquella època es replantaven arbres constantment. L'encarregat de les plantacions era en Joan del Molí Vell, na altra casa que hi havia prop la finca del Despujol, i va realitzar la tasca de jardiner, amb l'ajuda d'algun home de la Casa Xica, fins que es va jubilar. Es desconeix si hi havia algú dirigint les plantacions. En aquella època hi vivien 11 persones a la Casa Xica. El Marquès, en aquella època Josep Maria Despujol i Ricart, només s'hi passava 2 mesos a la casa, des de principis de juliol a finals de setembre, i algun cap de setmana, i venia acompanyat de la seva dona i 7 servents. La resta de l'any vivia a Madrid, on desenvolupava el càrrec d'advocat de l'estat. Quan hi havia el Marquès, hi havia molt de respecte, marcava clarament les diferències i la posició social. Tot i això es portava molt bé amb la gent de la Casa Xica, era una persona agradable. La Dolors comenta que els Marquesos anteriors eren molt més durs, sobretot es van empenyar fort quan van tornar després de la Guerra i van veure l'estat de la casa i els jardins.

El jardí era totalment privat, ni tant sols els de la Casa Xica hi podien accedir en teoria, però realment quan el Marquès no hi era la canalla anava a passejar pel jardí i es banyava a la piscina. On si que podien accedir era als baixos de l'edifici, on hi havia els serveis. Els Marquesos, en canvi, podien anar quan volguessin a la Casa Xica.

La Caseta del Despujol és una altra petita edificació que hi ha just a fora de l'entrada principal. La gent de la caseta eren els guardians de l'entrada, i els encarregats de posar i treure la cadena quan arribava el Marquès.

Figura 13. La Casa Xica

Figura 14. La Caseta del Despujol

3.4. Els jardins del Despujol

Veure Plànol 4 Document 2 (La finca del Despujol. Distribució.)

La zona enjardinada del Despujol ocupa una superfície aproximada de 5 Ha, amb un perímetre d'uns 1182 m, i estan totalment aïllats de l'exterior mitjançant una pantalla visual d'arbres de grans dimensions. Aquests jardins presenten un gran interès cultural, històric i paisatgístic, per la seva composició arquitectònica i vegetal, a més d'un gran interès ecològic, ja que es tracta d'una illa boscosa envoltada de terrenys agrícoles i a tocar del nucli urbà que conformen Sant Hipòlit de Voltregà i els barris de el Despujol i el Poble-Sec de Les Masies de Voltregà Sec, on s'hi alberga una interessant diversitat de flora i fauna, amb una àmplia col·lecció d'espècies vegetals i nombrosos exemplars singulars. El bosc i els jardins que envolten la casa Despujol són un espai d'interès local, on coincideix la seva posició estratègica territorial amb els paisatges del Ter, i el valor social i natural de la finca.

Les primeres intervencions paisatgístiques datarien de principis del segle XVIII, però durant la Guerra Civil, amb la fugida del Marquès cap a Madrid, la gent va arrasar gran part dels arbres del jardí, aprofitant-los per obtenir la llenya necessària per escalfar-se. Amb la pèrdua de nombrosos documents de l'arxiu particular del Marquès durant el saqueig de la casa, actualment és pràcticament impossible saber com eren i qui va planificar els jardins originalment. A finals dels anys 40 i principis dels 50, es va dur a terme la restauració dels jardins, assolint una gran esplendor durant els anys 80. És per aquest motiu que moltes de les espècies arbòries són replantades d'aquesta època. Abandonats i degradats posteriorment, va ser al 2008 quan l'Ajuntament de Les Masies de Voltregà va adquirir la finca i al 2010 hi va situar la seva seu. En aquest moment es va realitzar un estudi i una neteja del terreny a càrrec de la Diputació de Barcelona i tècnics de l'escola de formació professional Quintanes, per fer-los accessibles al públic i es van catalogar algunes espècies.

Es poden distingir 4 zones: **A)** el passeig d'entrada i accés a la finca, **B)** els jardins annexos a l'edifici principal, **C)** la zona del bosc i **D)** el turó. Les dues primeres mantenen un estil més racional o renaixentista, mentre que les altres dues donen un esperit molt més romàntic al jardí.

A) Al passeig d'entrada i accés a la finca que s'inicia al costat de la Caseta del Despujol, i d'uns 300 m de llargada, hi ha una llarga alineació de plataners (*Platanus x acerifolia*) a banda i banda del camí, que condueix cap a l'aparcament, just davant de l'edifici principal. Aquestes alineacions d'arbres, que són presents en altres zones, són un dels tres característics del jardí. El sòl està cobert per una barreja de sorra i grava compactada, i és l'únic punt d'entrada a la finca apte per vehicles motoritzats. L'aparcament es troba a la part inferior del jardí, al costat Oest de la casa principal. A la part Est hi ha un petit jardí annex a la casa, que comunica amb la Casa Xica. Es tracta d'una esplanada partida amb gespa i grava, formant una illa per delimitar el pas dels vehicles, i amb un fons de magnòlies (*Magnolia grandiflora*) plantades recentment per tal de tapar la granja que pertany a una altra finca.

B) Des de l'aparcament es pot accedir a la part superior on hi ha la primera planta de la Casa Forta a través d'unes escales de formigó reconstruïdes, o seguint el camí de l'entrada. És en aquest punt on hi ha la part central del jardí i on s'accedeix dins la casa, per la porta principal. Aquesta part és totalment plana on dues alineacions de til·lers (*Tilia x europaea*) seguides de dues tanques de boix (*Buxus sempervirens*) retallades a cada banda, delimiten el jardí i separen la part central de la zona boscosa. Tot i que actualment els sòl està cobert de grava, s'afirma que antigament tota aquesta part estava coberta de gespa ben tallada. A la part central d'aquesta zona hi ha una bassa de 8 m de llarg i 1 m de fondària i més al nord una pèrgola de ferro situada en línia recta de la casa. Sortint del jardí central per un camí que s'inicia a la meitat d'aquest, en direcció est cap a la zona boscosa, hi ha l'antiga piscina envoltada de nombrosos peus de teix (*Taxus baccata*) molt desenvolupats, formant actualment un inusual grup de teixos, que en el treball s'anomenarà bosc de teixos. La piscina es troba més enfilada que la resta del jardí, per tant no era visible des de cap punt, cosa que fa pensar que es tractava d'un espai molt íntim.

C) Des d'aquest punt hi ha diversos camins que travessen la zona boscosa i condueixen cap al turó, amb la funció aparent de que un es pugui "perdre" pel jardí. Aquesta part, que ocupa la part central de la finca, és completament diferent a l'altre, on hi ha nombrosos peus de diferents espècies d'arbres generant una massa arbòria molt més natural. En aquesta zona el manteniment i les intervencions eren mínimes, deixant aquest efecte de bosc. El terreny és irregular i amb petites pendents, i el sotabosc està bastant degradat tal com ho marca la presència de nombroses espècies nitròfiles.

D) Pujant al turó hi ha un entramat de tanques de boix acompanyades de peus de xiprers d'arizona (*Cupressus arizonica*) i pins pinyers que generen un laberint per arribar a dalt. El turó és artificial, es va crear amb la terra sobrant durant la construcció de la carretera. Un cop a dalt hi ha un mirador, la presència dels arbres dificulta la vista a 360° que ofereix aquest punt. Hi ha unes grades de formigó fetes recentment, que aprofiten el talús vora al cim. Es tracta del punt més alt de tota la zona.

L'aïllament total del jardí vers a l'exterior genera la idea que estava dissenyat per ser un lloc íntim on un pogués "desconnectar", passejar i trobar tranquil·litat, pau i harmonia. També es veu una gran relació amb la casa, ja que el jardí es va construir orientat a la casa, i des de totes les finestres es pot contemplar. Això pot donar una idea de la importància que tenia pels seus propietaris.

Als apartats 3.5.2. Vegetació actual i 4.3. Unitats d'intervenció, es detallaran més elements del jardí.

Figura 15. Alineació de plataners al passeig d'entrada a la finca

Figura 16. Vista del jardí principal amb la bassa al centre i la casa
frontal a la finca

Figura 17. Antiga piscina de la finca

Figura 18. Zona forestal a la part oest de la finca

3.5. Estat actual

Veure Plànol 2 Document 2 (Pla parcial urbanístic del sector de sòl urbanitzable del Despujol)

L'últim propietari de la finca del llinatge dels Despujol va ser Ignasi Despujol i Burgoyne. Actualment la finca del Despujol pertany majoritàriament a la societat mercantil Tona Finances S.L., adquirida l'any 2000. En aquets terrenys s'ha desenvolupat un Pla Parcial de reordenació territorial on es preveu augmentar el sòl privat destinat a l'ús residencial i el desenvolupament urbanístic, amb l'assignació de 286 habitatges d'edificacions plurifamiliars aïllades i unifamiliars adossades, i equipaments amb un ús esportiu i escolar. La superfície inclosa en el Pla Parcial és de 125.387,76 m², dels quals 88.548 m² són de sòl públic i 36.839 m² de sòl privat.

Dins aquest pla, s'hi inclou la cessió gratuïta a l'Ajuntament d'un espai edificable per a habitatges protegits i la propietat de l'edifici de la Casa Forta del Despujol, i els jardins davanters, així com el seu entorn més immediat, per ubicar la seva seu i comportar un ús públic d'aquesta edificació i els jardins. Per tant actualment és responsabilitat de l'ajuntament conservar i mantenir la finca del Despujol, els jardins i els entorns existents. Actualment els jardins es troben en fase de recuperació, i algunes parts ofereixen una bona aparença. Tot i això la zona del bosc i el turó està lluny de recuperar el seu millor aspecte.

3.5.1. Accessibilitat i topografia

Veure Plànol 5 Document 2 (Topogràfic)

L'accés principal a la finca, adaptat per vehicles motoritzats, es troba al km 70 de l'antic tram de la C-17 que travessa Les Masies de Voltregà direcció Ripoll. Hi ha un altra entrada per vianants, situada al nord de la finca, en el camí que va des de la carretera fins a la granja annexa al Despujol.

El terreny que acull l'edifici principal presenta una configuració trapezoïdal, amb una topografia sensiblement plana en gairebé tota la seva extensió, i amb un pendent general de nord a sud. Topogràficament, la part més remarcable és la que està ocupada pel turó del Despujol, ubicada a la part central de la finca, que amb una cota de 491 m, assoleix un desnivell de gairebé 40 m respecte la base. Es tracta d'un turó artificial, resultant d'una acumulació de terres provinents de treballs en la construcció de la carretera, que es devia formalitzar per protegir de vistes i dotar de major privacitat a l'edifici de la Casa Forta del Despujol. A l'extrem sud-oest, hi ha un altre petit turó artificial de 462 m. Entre el turó i la C-17 hi ha dos camps de conreu que presenten una topografia més planera, amb pendent cap al costat sud de la finca.

La cota topogràfica corresponent a l'extrem superior de la finca amb la carretera C-17 és la 470 m, la de l'extrem inferior de la finca amb la C-17 és la 450 m, i la que correspon al punt on gira el camí de les Hortes del Despujol és de 446 m.

Figura 19. Vista de l'accés principal a la finca des de l'antic tram de la C-17

Figura 20. Porta d'entrada secundària vista des de l'interior dels jardins

3.5.2. Vegetació actual

Veure Plànol 6 Document 2 (Vegetació actual)

La vegetació es concentra de forma desigual en dues zones clarament diferenciades de la finca: la zona de caràcter forestal i la zona dels jardins. Les espècies destacades en presència són:

Acer pseudoplatanus, *Aesculus hippocastanum*, *Abies x masjoannis*, *Buxus sempervirens*, *Carpinus betulus*, *Cedrus deodara*, *Cedrus libani*, *Celtis australis*, *Cercis siliquastrum*, *Crataegus monogyna*, *Cupressus arizonica*, *Cupressus funebris*, *Fraxinus angustifolia*, *Fraxinus ornus*, *Fagus sylvatica*, *Gleditsia triacanthos*, *Ilex aquifolium*, *Juglans regia*, *Laburnum anagyroides*, *Laurus nobilis*, *Magnolia grandiflora*, *Mahonia aquifolium*, *Paliurus spina-christi*, *Picea abies*, *Pinus pinea*, *Pinus sylvestris*, *Pinus nigra*, *Pinus halepensis*, *Pinus pinaster*, *Platanus x acerifolia*, *Prunus cerasifera* 'Pisardii', *Prunus laurocerasus*, *Quercus Ilex*, *Quercus petraea*, *Quercus pubescens*, *Robinia pseudoacacia*, *Rhamnus alaternus*, *Styphnolobium japonicum*, *Taxus baccata*, *Thuja occidentalis*, *Tilia tomentosa*, *Tilia x europaea*, *Ulmus minor*

• Zona de caràcter forestal

Tot i no poder-se definir com una massa forestal convencional, ja que les diverses espècies que s'hi troben són al·lòctones, i moltes de les autòctones són d'origen antròpic, la zona forestal presenta una gran diversitat d'espècies arbòries i arbustives en un espai relativament reduït.

Es tracta d'una arbreda molt alterada per la instauració d'espècies al·lòctones invasives, fruit de l'abandó de la finca, especialment als voltants dels jardins i a la base del turó, com l'acàcia (*Robinia pseudoacacia*), l'ailant (*Ailanthus altissima*). A la banda oest, el sotabosc està molt degradat per la pastura excessiva, reduït pràcticament a vegetació herbàcia nitròfila i ruderal i bardissa. En canvi a les parts més altes del turó, especialment a l'obaga, està més desenvolupat, i la presència de roures (*Quercus pubescens*) i de plantes pròpies de la roureda de roure martinenc com el boix (*Buxus sempervirens*) és més elevada. Cal destacar-hi la presència d'un roure de mida considerable, i un gran nombre de peus de xiprer d'arizona (*Cupressus arizonica*) i de pins repartits per tota la massa boscosa i en un estat molt envellit conformant un entorn força desolat. Aquesta zona va anar perdent la seva estructura inicial, i es van anar deteriorant per la falta de manteniment. Al estar anys sense la sega que es practicava al jardí, i l'eliminació de rebrots d'arbres o soques, van provocar una gran competència i el creixement excessiu de moltes espècies secundàries. En aquesta zona però, també hi ha algun arbre, sobretot carpins, roures i lledoners de gran port i singularitat. Tot i això, actualment aquesta massa forestal serveix de refugi a moltes espècies faunístiques pròpies d'aquests ambients, incrementant la biodiversitat en un territori dominat pels espais oberts (conreus,...). És el cas d'ocells com el tudó (*Columba palumbus*), el gaig (*Garrulus glandarius*) o el picot verd (*Picus viridis*).

Figura 20. Sotabosc amb vegetació nitròfila a la banda oest del turó forestal

Figura 21. *Alianthus altissima* i altres espècies invasores a la zona del

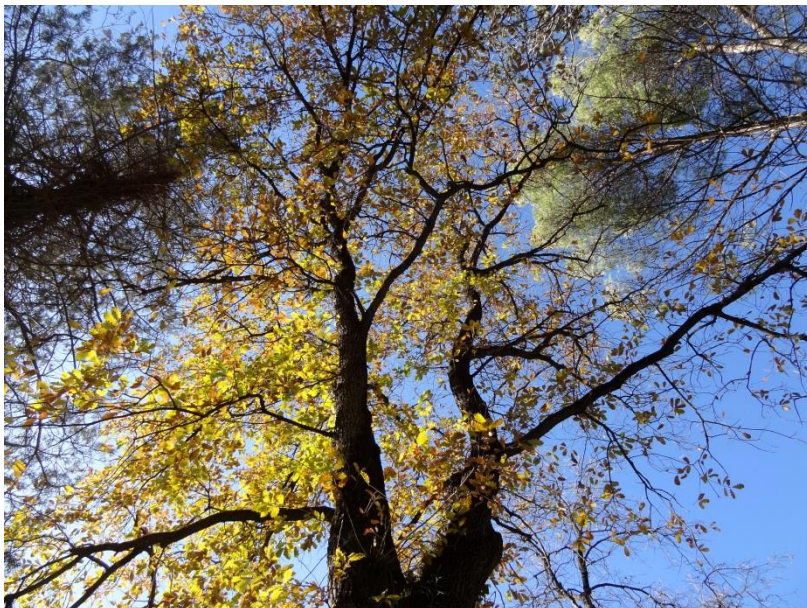

Figura 22. Capçades entrant en competència degut el seu gran desenvolupament

Figura 23. Nombrosos peus de pi envellits

• Zona dels jardins

Per les característiques de la zona enjardinada (el passeig d'entrada i la zona més propera a la casa), en general requeria reg per algunes espècies, un manteniment de sega en les zones més properes al bosc, replantacions d'arbres o arbustos morts, retall de les espècies arbustives com podien ser els boixos, esporga de neteja i sanejament de les alineacions d'arbres. Per això aquesta zona també s'ha vist afectada per l'abandonament de la finca i possiblement per la falta d'aigua, així com la compactació del terreny, propiciant d'aquesta manera la desaparició i el deteriorament de diversos elements vegetals.

Les tanques de boixos mantenen el seu disseny inicial i actualment encara n'hi ha que presenten un bon estat fitosanitari i es conserven ben retallades. Tot i això, hi ha molts trams que s'han perdut i no s'han substituït per cap planta nova, per tant és difícil saber si originalment hi havia més zones amb tanques de boixos.

La mala gestió de l'arbrat, sobretot les podes desmesurades, i en algun cas la plantació mal planificada, ha portat greus conseqüències a diversos exemplars, sobretot als arbres d'alineació, provocant la desaparició de diversos exemplars. A dia d'avui s'observa un estat envellit i deteriorat de la majoria d'arbres d'alineació com els til·lers (*Tilia x europaea*) i alguns castanyers d'Índia (*Aesculus hippocastanum*). Tenen un estat poc saludable i poc futur, ja que presenten ferides greus i mal cicatritzades provocant moltes podridures en la majoria de branques de les capçades i en alguns casos en la totalitat del tronc, perjudicant l'estabilitat de l'arbre i augmentant substancialment el perill de caiguda. En gairebé tots els casos, excepte els pins i les alzines, s'ha perdut el port original dels arbres.

Durant la Guerra Civil es van talar molts arbres, i van ser replantats a principis dels anys 40, per això la majoria d'arbres no tenen més de 80 anys. Als anys 90 també es va replantar algun plataner i algun til·ler d'alineació. Tot i això també hi ha alguns exemplars més antics remarcables, que es poden considerar arbres singulars.

Els teixos (*Taxus baccata*) també han perdut l'estructura inicial, i actualment es troben podats de la base generant una capçada molt desenvolupada. Això, i el gran nombre de peus que hi ha present, ha produït un interessant i inusual massa de teixos. Cal destacar també en aquesta zona una interessant coberta de *Vinca major*, *Mahonia aquifolium*, *Viola odorata* i *Hedera hèlix*.

Figura 24. Interessant coberta de *Vinca major*

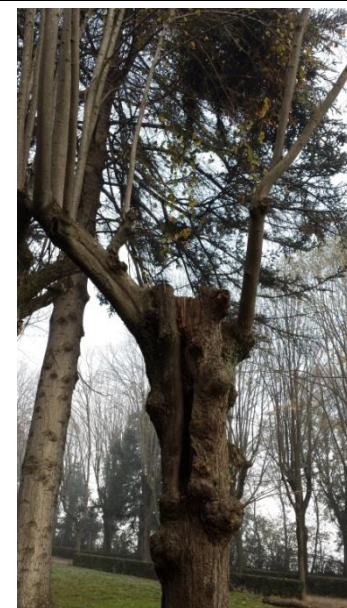

Figura 25. Til·lers amb podridures a branques i tronc, i ferides mal cicatritzades

Figura 26. Fruits dels taxus

Figura 27. Tanques de boix en bon estat

3.5.3. Camins

Hi ha diversos camins que travessen la zona boscosa i condueixen cap al turó, seguint les traces marcades per la topografia, però actualment és difícil saber quins són els camins originals. Es poden intuir antics camins que s'han anat perdent i que ara estan coberts de vegetació. Hi ha també un camí perimetral que dona la volta al turó per sota. La proposta pretén remarcar i mantenir els camins que hi ha actualment, ja que recorren tota la massa boscosa, pujant fins al turó, i amb les formes orgàniques i irregulars que tenen, naturalitzen més aquesta part del jardí.

En la fotografia aèria del 1956, els camins es veuen clarament marcats, ja que la vegetació no estava tan desenvolupada i hi havia un manteniment constant de la finca. A la imatge més recent els camins es perden enmig de la vegetació.

Figura 28. Fotos aèries del 1956 i del 2012 Fons: ICC

4. Descripció de la proposta

4.1. Objectius i criteris a seguir

Els jardins del Despujol són uns jardins històrics que han estat sotmesos a una evolució constant degut a diverses accions, intencionades o no, que han transcendit al llarg de la història, malmetent part del caràcter del jardí. Tot i això, a dia d'avui, i pels motius esmentats anteriorment, no sabem si les incorporacions i modificacions que s'han fet al llarg de la història han set positives o han restat força al disseny inicial del jardí.

Tot i que actualment es troba en fase de recuperació, i algunes parts ofereixen un bon aspecte, algunes zones del jardí presenten un estat malmès i deteriorat, i és necessari intervenir per recuperar, mantenir i conservar el caràcter essencial del jardí.

És per això que es proposa:

- Realitzar una sèrie d'intervencions amb la intenció d'obtenir una millora paisatgística i recuperar el valor del lloc.
- Plantejar noves plantacions de planifolis i coníferes per crear una col·lecció botànica interessant.
- Planificar la reordenació de l'espai, restaurant la xarxa de camins actuals.
- Elaborar un pla de gestió i manteniment clar i metòdic que faciliti la seva conservació
- Assegurar una estabilitat entre l'ús social i el medi natural.
- Promocionar el lloc com a espai lúdic i didàctic per gent de totes les edats i condicions físiques.

Els criteris a tenir en compte pel desenvolupament de les propostes, han de permetre assolir els objectius i problemes plantejats i han de ser clars per intervenir, mantenir, conservar i recuperar els jardins.

Per aconseguir això s'ha d'actuar sota uns criteris coherents d'intervenció:

- Tenir en compte que fa especial aquest jardí i quin és el valor natural, històric i cultural, per tal de no sobrepassar els límits que facin perdre l'ànima i la identitat del jardí.
- És prioritari ser conscients de la situació actual que vivim i les possibilitats que tenim, presentant una proposta global i viable i aprofitar tots els recursos existents al lloc, sempre que sigui possible, reutilitzant el material extret per donar-li un nou us.
- Donar valor als punts d'interès, especialment als pocs aprofitats per a l'ús ciutadà, basant-se en les noves pràctiques socials de lleure.

4.2. Definició de les bases de la intervenció

Veure Plànols 7 (Unitats d'intervenció), 8 (Proposta general) i 9 (Proposta cobertes del sòl)

Veient l'anàlisi i els antecedents històrics de la finca, es pot afirmar que els jardins es van crear amb la idea d'aïllar la casa del nucli urbà i crear un indret íntim i tranquil. Actualment conserva aquesta funcionalitat i el seu caràcter inicial, així com les característiques que fan d'aquest un jardí únic. La finca segueix aïllada i envoltada per camps de conreu, i des de l'exterior no es pot apreciar que hi ha a l'interior, ja que la massa d'arbres plantats al límit de la finca ho dificulta. Des de dins el jardí l'entorn paisatgístic conserva la seva grandesa i la seva arquitectura, creant una sensació de majestuositat. Es tracta d'un jardí per gaudir-lo des de dins, aïllat de l'exterior.

Les intervencions que es pretenen dur a terme formen part d'una rehabilitació en línies generals, reinterpretant certes zones a enjardinar i recuperar elements desapareguts. Es respectarà la història del jardí així com el seu entorn, per això es pretén recuperar l'essència de les zones més degradades seguint l'estil del qual va ser creat, però adaptant-lo al dia d'avui.

Seguint amb aquesta línia no es pretén aplicar formalitat a tot el jardí. Les àrees arquitectòniques o més formals prop de la casa, donen pas a una menor formalitat quan un s'allunya d'ella. Això ofereix l'oportunitat de crear espais separats al jardí, cadascun amb estils o caràcters diferents. Així es marquen 5 unitats d'intervenció ben definides, on s'hi aplicaran les actuacions que es creuin oportunes per millorar i recuperar l'harmonia que actualment manca al jardí.

4.3. Unitats d'intervenció

4.3.1. Jardins principals

Els jardins principals, situats just al costat de la Casa Forta tenen un aire més racional i formal, on la seva idea de jardí s'acosta a l'estil renaixentista o italià, tot i no estar carregat dels elements característics que conformarien aquest moviment com són les terrasses i les escales que les uneixen, les escultures o les nombroses fonts.

A través de la simetria, la proporció i l'ordre, es crea un nexa d'unió visual entre la casa i el jardí, i es conceben com a un espai per passejar, parar-se i seure. Es distingeixen 3 jardins principals, que es poden percebre com a una única unitat cadascun d'ells. En aquest treball s'anomenaran JP1, JP2 i JP3.

• JP1

Està localitzat venint de l'entrada principal en direcció al primer pis de la casa, a la cara oest de la façana de la casa. El passeig d'entrada és de grava i hi trobem *Acer pseudoplatanus* i *Aesculus hippocastanum* com a arbres d'alineació. El jardí té una forma rectangular i està delimitat per una tanca de boixos inacabada per un cantó (Figura 29), tot i que sembla que antigament havia estat totalment acabada, ja que l'entrada al jardí està ben marcada. Dins al jardí també hi ha una alineació de *Acer pseudoplatanus*. Hi ha una taula de pedra, ubicada sota una *Tilia x europaea* (Figura 30) que presenta una ferida molt mal cicatritzada que travessa el tronc de forma vertical (Figura 31). Cal destacar també dos *Cedrus deodara* de grans dimensions.

• JP2

El segon jardí principal que distingim, és el jardí que dona a la façana nord de la Casa Forta. Aquest jardí s'estén des de l'entrada del primer pis de la casa fins a l'entrada secundària de la finca. Forma un eix principal delimitat per tanques de boix alineat amb l'entrada de la casa. Està flanquejat per dues alineacions de *Tilia x europaea* per banda. Actualment aquesta alineació està inacabada, i la majoria dels til·lers estan debilitats a causa de ferides provocades per poders excessives (Figura 32). El terra està cobert de grava però sobretot a la primavera i estiu hi ha una forta aparició de males herbes. En aquesta zona és on hi ha alguns dels elements més característics de la finca, com la bassa amb un saltant d'aigua, que reafirma l'estil del jardí (Figura 33), i tres bancs per banda introduïts recentment, i la pèrgola delimitada per una tanca de boixos que antigament estava coberta de rosers (Figura 35). També hi ha dues moles de molí de pedra col·locades en forma de taula, una situada al costat de l'entrada de la casa i l'altra més al nord, a prop de la pèrgola (Figura 34).

Cal destacar la presència d'un *Abies x masjoani* de grans dimensions i amb bon estat (Figura 36) i un gran *Cedrus libani* singular amb la punta esqueixada. Al costat de l'entrada secundària, just a l'altra punta de la casa, hi ha una interessant coberta de *Hemerocallis bicolor* que a la primavera donen un toc de color interessant (Figura 37).

• **JP3**

El tercer jardí principal esta situat a la cara est de la façana de la casa. És el jardí que es troba a la planta baixa de l'edifici i comunica la Casa Forta amb la Casa Xica, i és l'únic jardí que els masovers en teoria tenien accés. Es tracta d'una esplanada partida amb gespa i grava, formant una illa per determinar el pas dels vehicles, on destaca la presència d'un *Styphnolobium japonicum* exemplar i 6 peus de *Magnolia grandiflora* plantades recentment per tal de fer una pantalla vegetal per tapar la granja que pertany a una altra finca.

En aquest treball no s'intervindrà en aquesta zona ja que esta en bon estat, tot i que també entrarà dins el pla de gestió.

Figura 29. Tanca de boixos inacabada

Figura 30. Taula de pedra sota un peu de *Tilia x europaea*

Figura 31. Ferida mal cicatritzada

Figura 32. Ferida provocada per podes excessives

Figura 33. Bassa amb saltant d'aigua

Figura 34. Mola de molí col·locada en forma de taula

Figura 35. Pèrgola

Figura 36. *Abies x masjoani* singular

Figura 37. *Hemerocallis bicolor*

• **Intervencions JP1**

Veure Plànol 10 Document 2 (Intervencions JP1)

Es proposa recuperar la tanca inacabada de *Buxus sempervirens* que hi ha al costat del passeig de *Acer pseudoplatanus*, per tancar i remarcar aquest jardí.

Hi ha dos til·lers i tres *Acer pseudoplatanus* aineats que, com s'ha esmentat anteriorment, presenten greus ferides produïdes per podes excessives. Es proposa retirar aquets arbres i guanyar espai dins al jardí.

Es pretén crear 3 espais dins el jardí que generin un indret lúdic més íntim i tranquil. Per això es proposa definir una mitja lluna mitjançant una tanca de boixos, i a través del retall crear un desnivell de 2 m a 1 m d'una punta a l'altra. El cercle s'acabaria de tancar amb una plantació de 5 *Cercis siliquastrum*, formats mitjançant una bona poda, per generar un punt d'ombra interessant per l'estiu i a l'hivern el sol faci acte de presència. El cercle farà 12m de diàmetre. Al centre es proposa col·locar una taula de fusta de pi tractada, amb una longitud de 400 cm, una amplada de 150 cm i una altura de 80 cm, i tamborets fets amb troncs dels arbres que es retirin degudament tallats a mida, per poder seure i menjar, amb l'objectiu de crear un motiu més per visitar els jardins.

El sòl estarà cobert amb gespa rústica fent un manteniment de sega freqüent. S'incorporarà una capa de encoixinat al peu dels arbres obtingut a través de les restes dels arbres retirats, per millorar les propietats del sòl per l'arbre i protegir el tronc durant el manteniment de la gespa.

• **Intervencions JP2**

Veure Plànol 11 Document 2 (Intervencions JP2)

Es proposa recuperar la simetria de l'espai amb les tanques de *Buxus sempervirens* inacabades de la segona línia de til·lers per delimitar el passeig, i la zona de la pèrgola mitjançant la plantació de *Wisteria sinensis*, i crear un punt de color interessant durant la primavera.

Tots els peus de til·ler alineats formant el passeig principal, presenten greus ferides causades per podes desmesurades. Es proposa esperar que quedi el 40 % dels arbres d'alineació per retirar tots els exemplars i replantar-los de nou.

El sòl anirà cobert d'una capa de 2 cm de graveta triturada gris de 12-18 mm compactada.

4.3.2. Bosc de teixos

A la part sud – oest de la finca hi ha una presència destacable de peus de teix (*Taxus baccata*) formant un bosquet, fet poc habitual als nostres boscos de manera natural. Es tracten d'uns exemplars de gran valor d'uns 80 anys. En aquest treball s'ha denominat aquesta zona com a bosc de teixos.

Venint de l'entrada principal, s'accedeix al bosc de teixos a través d'un camí flanquejat per dues tanques de *Buxus sempervirens*, i que forma una placeta al mig (Figura 38). Des del jardí principal, hi ha tres accessos situats a diferents alçades del jardí. El primer que hi ha des de la casa, accedeix per la part inferior de la zona, on hi ha unes escales formades amb pedra de riu (Figura 39). Les altres dues, situades a la meitat i quasi al final del jardí, eren un accés directe a la piscina.

Cal destacar en aquesta zona l'antiga piscina de la casa, de 18 metres de longitud i 1,5 m de profunditat, convertida actualment en bassa de recollida d'aigües. És interessant la presència d'una gran petxina d'origen filipí, que va ser un regal fet al Marquès Don Eulogi Despujol durant els seus temps de governador de Puerto Rico i Filipines (Figura 40). Al costat de la bassa hi ha tres bancs de pedra bastant ben conservats (Figura 41), i al mig del bosc n'hi ha un altre totalment destrossat (Figura 42).

Tot i que segurament al principi els teixos s'havien mantingut retallats obtenint un aire més formal i formant part dels jardins principals, actualment el seu gran desenvolupament fa que aquest espai es percebi com a una sola unitat dins el jardí. Aquets teixos estan coronats, possiblement per ventades i nevades degut a la seva alçada. En general el seu estat és força saludable, però hi ha plantacions molt properes (Figura 43) que entren en competència i priven el seu desenvolupament correcte. En aquesta zona també s'hi troben diversos exemplars de *Carpinus betulus* de considerables dimensions ofegats també per plantacions molt properes i un bon nombre de peus de *Pinus sylvestris* amb un estat bastant deteriorat. El sòl d'aquesta zona és força ric en nutrients i bona part del terreny hi ha la presència d'una interessant coberta vegetal (Figura 44) formada per *Viola odorata*, *Vinca major*, *Mahonia repens* i *Hedera helix*.

Figura 38. Tanques de *Buxus sempervirens*

Figura 40. Gran petxina d'origen filipí

Figura 41. Bancs de pedra

Figura 39. Escales de pedres de riu

Figura 42. Banc de pedra destrossat

Figura 44. Coberta vegetal

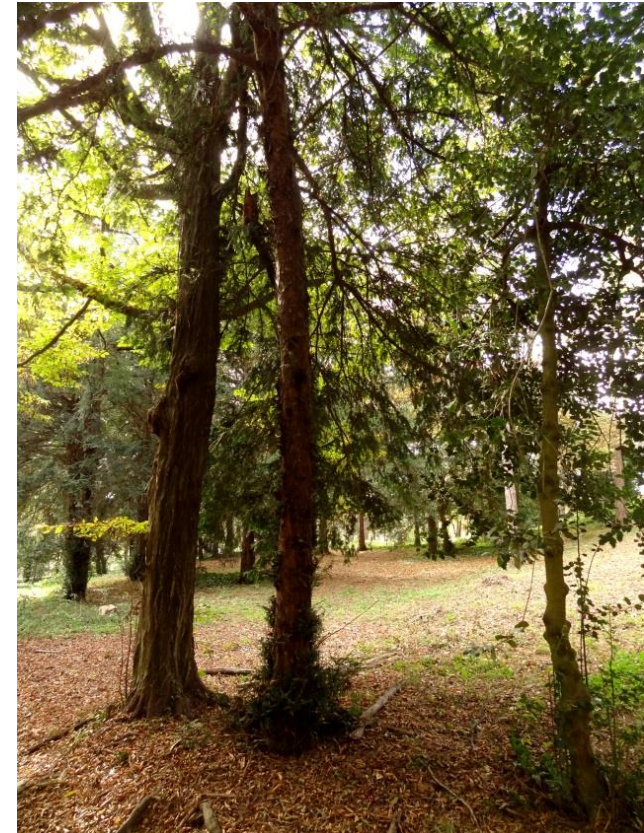

Figura 43. Plantacions molt properes

• Intervencions bosc de teixos

Veure Plànol 12 Document 2 (Intervencions bosc de teixos)

Com ja s'ha esmentat anteriorment, un dels problemes que hi ha als Jardins del Despujol és que moltes plantacions s'han desenvolupat excessivament, degut sobretot a la falta de manteniment que va sofrir la finca durant diversos anys, i actualment es troben ofegades minvant la seva capacitat de creixement correcte i deteriorant el seu estat. A la banda oest del bosc, hi ha un *Carpinus betulus* de grans dimensions asfixiat per tres *Pinus sylvestris* que presenten un estat deteriorat i no tenen cap valor estètic. A la vegada hi ha dos carpins més de dimensions més petites, que presenten un gran nombre de branques mortes i un *Taxus baccata*. Les capçades d'aquets arbres envaeixen la del carpí més gran, impossibilitant el seu desenvolupament idoni. Es proposa retirar aquets sis arbres i deixar el carpí més gran com a arbre singular, millorant el seu entorn i facilitant la visibilitat sobre l'exemplar.

A la part superior del bosc de teixos, hi ha un espai on hi ha soques d'arbres talats anteriorment on s'hi presenta un desenvolupament descontrolat d'espècies herbàcies. Es proposa retirar els pins que queden, conservar els *Taxus baccata* presents i replantar aquesta zona amb més teixos per crear una pantalla que tanqui el bosc per dalt, potenciant el bosc de teixos i marcant a la vegada el camí que hi travessa.

Seguint pel camí que voreja la piscina per la part superior, hi ha un grup de teixos crescuts formant un cercle obert per una banda. És difícil saber si es van plantar d'aquesta manera intencionadament o és fruit de l'evolució que ha sofert el jardí. En aquest punt també hi ha restes d'un banc de pedra. Es proposa acabar de replantar amb teixos, completar el cercle, retirar els arbres que destorben el creixement d'aquets, i restaurar el banc de pedra.

Just al costat d'aquest cercle en la intersecció de dos camins, hi ha un altre *Carpinus betulus* singular, amb dos peus de *Pinus sylvestris* creixent pel mig de la seva capçada. Es proposa retirar els pins.

A la vora de la piscina hi ha tres bancs de pedra, dos tenen un estat acceptable, però l'altre no. Es proposa restaurar-los i col·locar-los novament.

A la part inferior del bosc de teixos, hi ha els tres *Carpinus betulus* més grans d'aquesta zona. Els tres estan alineats però suficientment separats per poder-se seguir desenvolupant. Al seu voltant, però hi ha una sèrie de teixos, un til·ler i un avet que en destorben el seu creixement. Es proposa retirar aquets arbres per tal de millorar l'entorn dels carpins i millorar la seva visibilitat.

El sòl estarà cobert amb gespa rústica fent un manteniment de sega freqüent. La coberta vegetal es respectarà. Els camins aniran coberts d'una capa de encoixinat de 8 - 10 cm de profunditat i una amplada mitjana de 2 m, tot i que pot ser variable en algun punt, i amb un cert grau de compactació.

4.3.3. Col·lecció de plantes

A la zona de caràcter forestal, es proposa plantejar noves plantacions d'arbres, per crear una col·lecció interessant d'espècies i difondre el coneixement sobre el món vegetal, sensibilitzant els visitants dels jardins sobre el valor de la biodiversitat i rellevant el paper fonamental que juga per la humanitat.

Es busca una col·lecció relacionada amb la singularitat del jardí; un jardí històric amb propietaris nobles i vivències mundials a ultramar, aventurers i comerciants que tornaven a casa havent fet fortuna, com és el cas de Eulogi Despujol Dusay. Per això es planteja introduir espècies poc comunes als parcs i jardins de la comarca, espècies al·lòctones i valuoses que s'adaptin a les condicions climàtiques de la zona.

Seguint el jardí boscos de caire romàntic que hi ha actualment, es planteja distribuir les espècies entre coníferes i planifolis, que s'ubicarien a la zona oest i nord-est de la massa boscosa respectivament. Es mantindran parts de la zona boscoses actual, formant masses que facin de taló de fons, amb la intenció de generar un límit d'acompanyament per la col·lecció i un nexa d'unió amb les zones del costat del jardí. El sotabosc d'aquesta arbreda, es deixarà que creixin les espècies herbàcies espontànies, per que actuï com una àrea de conservació de la biodiversitat autòctona. A les zones on s'elimina la vegetació actual s'hi plantaran les espècies escollides per la col·lecció, amb un marc de plantació prudent per que es puguin desenvolupar idòniament i aconseguir exemplars singulars.

Aquesta zona tindrà un tractament del sotabosc amb una gespa rústica, que es mantindrà segada regularment i en cada exemplar s'hi afegirà una capa d'encoixinat provinent de les restes de la neteja de la zona boscosa. Tots els camins que travessen la zona boscosa estaran coberts d'una capa de encoixinat d'uns 8 -10 cm de profunditat i una amplada mitjana de 2,5 m, tot i que pot ser variable en algun punt, i amb un cert grau de compactació. Aquest material provindrà de tots els arbres extrets en cada punt d'intervenció. El camí només es marcarà amb aquesta capa de encoixinat, que s'anirà afegint en les tasques de gestió i manteniment que es descriuran posteriorment.

4.3.3.1. Coníferes

Veure Plànol 13 Document 2 (Col·lecció de coníferes)

A la part oest de la zona boscosa, s'hi durà a terme una plantació de diverses espècies arbòries de coníferes, creant i establint una interessant col·lecció botànica en un espai relativament petit. Al treball, aquesta zona s'anomena Col·lecció de coníferes.

Aquesta zona és irregular i presenta un cert desnivell. Entre d'altres, les espècies que més destaquen en presència són *Pinus sp.*, *Cupressus arizonica*, *Cedrus sp.*, *Quercus ilex* i *Quercus pubescens*. (Figura 44). Actualment la majoria dels arbres de la zona no tenen cap valor estètic, presentant un estat envellit, i molts han crescut molt junts i actualment, degut al seu gran desenvolupament, entren en competència i no es poden desenvolupar correctament (Figura 45). Hi ha una gran presència de vegetació nitròfila al sòl, degut sobretot a que en aquesta zona s'hi havien pasturat vaques.

Figura 44. Vegetació de la zona

Figura 45. Vegetació entrant en competència

A les zones on es deixi la vegetació actual, es farà una neteja del terreny i es retiraran els exemplars que es creguin convenients, si és possible s'arrencaran i si presenten més dificultats es tallaran de la base. Els arbres que es deixin s'hi realitzarà una poda de sanejament per garantir-ne la seva salut. S'eliminarà tota la vegetació nitròfila i s'hi introduiran nous peus de *Pinus sylvestris* per densificar i rejuvenir aquesta massa de vegetació i estrat arbustiu.

A la zona de nova plantació, es farà una neteja completa del terreny i es prepararà per introduir els nous arbres. El marc de plantació serà de 12-15 m i 20-25 m, per trencar la homogeneïtat de la plantació, i variarà en funció de la zona. El terreny és ric en matèria orgànica, tot i això es farà una aportació de compost orgànic a tota la superfície. A sota de cada peu s'incorporarà una capa de encoixinat provinent de les restes dels arbres retirats, formant un cercle al voltant del tronc proporcional a la capçada de l'arbre, i amb una mida mínima de 3 m de diàmetre.

S'especificaran més detalls de la plantació a l'apartat 5 Enginyeria de les plantacions.

Per l'elecció de les espècies que conformaran part de la col·lecció, s'han buscat aquelles que siguin poc comunes als jardins i parcs del municipi, i que es puguin adaptar bé a les condicions climàtiques de la zona. Els arbres es distribuïran seguint criteris estètics i ornamentals (port, fullatge, creixement,...), però les espècies del gènere *Abies*, *Picea* i *Pinus*, es plantaran conjuntament per poder contrastar bé les diferències botàniques entre cadascuna d'aquestes espècies.

Tots els arbres aniran acompanyats amb un cartell on s'especificarà el nom comú, el nom científic, la família i l'origen de cada espècie.

Taula 1. Col·lecció de coníferes

Gènere	Espècie	Família	Origen	Zona climàtica	Núm. exemplars
<i>Abies</i>	<i>Abies concolor</i>	<i>Pinaceae</i>	Xina	7, 8, 9	3
<i>Abies</i>	<i>Abies delavayi</i>	<i>Pinaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	2
<i>Abies</i>	<i>Abies fraseri</i>	<i>Pinaceae</i>	Xina	7, 8, 9	4
<i>Abies</i>	<i>Abies forrestii</i>	<i>Pinaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	3
<i>Abies</i>	<i>Abies koreana</i>	<i>Pinaceae</i>	Corea del Sud	7, 8	3
<i>Araucaria</i>	<i>Araucaria araucana</i>	<i>Araucariaceae</i>	Xile	8, 9,10	3
<i>Chamaecyparis</i>	<i>Chamaecyparis formosensis</i>	<i>Cupressaceae</i>	Taiwan	7, 8, 9, 10	2
<i>Chamaecyparis</i>	<i>Chamaecyparis thyoides</i>	<i>Cupressaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9, 10	1
<i>Cryptomeria</i>	<i>Cryptomeria japonica</i>	<i>Taxodiaceae</i>	Japó	7, 8, 9, 10	2

<i>Cupressus</i>	<i>Cupressus cashmeriana</i>	<i>Cupressaceae</i>	Bhutan	9, 10	3
<i>Cupressus</i>	<i>Cupressus bakeri</i>	<i>Cupressaceae</i>	Nord Amèrica	8, 9, 10	2
<i>Cupressus</i>	<i>Cupressus duclouxiana</i>	<i>Cupressaceae</i>	Xina	8, 9, 10	2
<i>Cupressus</i>	<i>Cupressus goveniana</i>	<i>Cupressaceae</i>	Nord Amèrica	9, 10	2
<i>Dacrycarpus</i>	<i>Dacrycarpus dacrydioides</i>	<i>Podocarpaceae</i>	Nova Zelanda	9, 10	3
<i>Fitzroya</i>	<i>Fitzroya cupressoides</i>	<i>Cupressaceae</i>	Sud Xile i Argentina	8, 9, 10	2
<i>Ginkgo</i>	<i>Ginkgo biloba</i>	<i>Ginkgoaceae</i>	Xina	7, 8, 9, 10	3
<i>Larix</i>	<i>Larix decidua</i>	<i>Pinaceae</i>	Centre d'Europa	7, 8, 9	2
<i>Metasequoia</i>	<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	<i>Taxodiaceae</i>	Xina	7, 8, 9, 10	3
<i>Picea</i>	<i>Picea koyamae</i>	<i>Pinaceae</i>	Japó	7, 8	2
<i>Picea</i>	<i>Picea mariana</i>	<i>Pinaceae</i>	Caucas	8, 9	2
<i>Picea</i>	<i>Picea omorika</i>	<i>Pinaceae</i>	Sèrbia	7, 8	3
<i>Picea</i>	<i>Picea orientalis</i>	<i>Pinaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	2
<i>Picea</i>	<i>Picea rubens</i>	<i>Pinaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	3
<i>Pinus</i>	<i>Pinus armandii</i>	<i>Pinaceae</i>	Xina	7, 8, 9	3
<i>Pinus</i>	<i>Pinus ayacahuite</i>	<i>Pinaceae</i>	Mèxic	7, 8, 9	3
<i>Pinus</i>	<i>Pinus banksiana</i>	<i>Pinaceae</i>	Canadà	8, 9	2
<i>Pinus</i>	<i>Pinus densiflora</i>	<i>Pinaceae</i>	Xina	7, 8, 9	2
<i>Pinus</i>	<i>Pinus wallichiana</i>	<i>Pinaceae</i>	Buthan	8, 9, 10	2
<i>Pseudolarix</i>	<i>Pseudolarix amabilis</i>	<i>Pinaceae</i>	Xina	7, 8, 9, 10	3
<i>Sequoiadendron</i>	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	<i>Taxodiaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	5
<i>Taiwania</i>	<i>Taiwania cryptomerioides</i>	<i>Taxodiaceae</i>	Xina	8, 9, 10	3
<i>Taxodium</i>	<i>Taxodium distichum</i>	<i>Taxodiaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	2
<i>Tsuga</i>	<i>Tsuga heterophylla</i>	<i>Pinaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	2

4.3.3.2. Planifolis

Veure Plànol 14 Document 2 (Col·lecció de planifolis)

A la zona nord-est de la finca, sortint del jardí principal i entrant a la zona boscosa en direcció a dalt del turó, s'hi pretén dur a terme una plantació de diverses espècies arbòries de planifolis. Aquesta zona s'anomena en aquest treball Col·lecció de planifolis.

Aquesta zona és irregular i presenta un cert desnivell. Hi ha una gran presència de peus de *Pinus sylvestris*, tots ells sense cap valor estètic i amb un estat deteriorat (Figura 46). En aquesta zona hi ha un gran exemplar de *Quercus pubescens*, sent un dels arbres més singulars i remarcables de tota la finca (Figura 47). El terra està totalment cobert de vegetació nitròfila.

Figura 46. Peus de *Pinus sylvestris* amb un estat deteriorat

Figura 47. *Quercus pubescens* singular

La preparació i la gestió del terreny es farà de la mateixa manera que la col·lecció de coníferes, ja que les dues zones presenten les mateixes característiques.

S'especificaran més detalls de la plantació a l'apartat 5 Enginyeria de les plantacions.

Les espècies escollides per la col·lecció, també s'han buscat que siguin poc comunes al municipi i que es puguin adaptar bé a les condicions climàtiques de la zona. La distribució també es durà a terme seguint criteris ornamentals. A la zona on hi ha l'exemplar de *Quercus pubescens* es plantaran més exemplars del gènere *Quercus*.

Tots els arbres aniran acompanyats amb un cartell on s'especificarà el nom comú, el nom científic, la família i l'origen de cada espècie.

Taula 2. Col·lecció de planifolis

Gènere	Espècie	Família	Origen	Zona Climàtica	Núm. exemplars
<i>Acer</i>	<i>Acer davidii</i>	<i>Sapindaceae</i>	Xina	7, 8, 9	3
<i>Acer</i>	<i>Acer japonicum</i>	<i>Sapindaceae</i>	Japó	7, 8, 9	2
<i>Acer</i>	<i>Acer obtusifolium</i>	<i>Sapindaceae</i>	Líban	7, 8, 9	2
<i>Acer</i>	<i>Acer pensylvanicum</i>	<i>Sapindaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	1
<i>Aesculus</i>	<i>Aesculus flava</i>	<i>Sapindaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	1
<i>Aesculus</i>	<i>Aesculus x dallimorei</i>	<i>Sapindaceae</i>	Xina	7, 8, 9, 10	2
<i>Aesculus</i>	<i>Aesculus x carnea</i>	<i>Sapindaceae</i>	Europa	7, 8, 9	2
<i>Betula</i>	<i>Betula albosinensis</i>	<i>Betulaceae</i>	Xina	7, 8, 9	3
<i>Betula</i>	<i>Betula ermanii</i>	<i>Betulaceae</i>	Japó	7, 8, 9	3
<i>Betula</i>	<i>Betula utilis</i>	<i>Betulaceae</i>	Himalaya	7, 8, 9	2
<i>Castanea</i>	<i>Castanea sativa</i>	<i>Sapindaceae</i>	Europa	7, 8, 9	1
<i>Catalpa</i>	<i>Catalpa ovata</i>	<i>Bignoniaceae</i>	Xina	7, 8, 9, 10	2
<i>Cercidiphyllum</i>	<i>Cercidiphyllum japonicum</i>	<i>Cercidiphyllaceae</i>	Xina i Japó	7, 8, 9, 10	1
<i>Cladrastis</i>	<i>Cladrastis kentukea</i>	<i>Fabaceae</i>	Nord Amèrica	8, 9, 10	2
<i>Ehretia</i>	<i>Ehretia dicksonii</i>	<i>Boraginaceae</i>	Japó, Xina, Vietnam	8, 9, 10	1

<i>Fagus</i>	<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea'	<i>Fagaceae</i>	Europa	7, 8, 9	2
<i>Fraxinus</i>	<i>Fraxinus sieboldiana</i>	<i>Oleaceae</i>	Xina	7, 8, 9	2
<i>Gleditsia</i>	<i>Gleditsia delavayi</i>	<i>Caesalpinaceae</i>	Xina	7, 8, 9, 10	3
<i>Liriodendron</i>	<i>Liriodendron chinense</i>	<i>Magnoliaceae</i>	Xina	7, 8, 9	3
<i>Ostrya</i>	<i>Ostrya virginiana</i>	<i>Betulaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	3
<i>Parrotia</i>	<i>Parrotia persica</i>	<i>Hamamelidaceae</i>	Iran	7, 8, 9	3
<i>Paulownia</i>	<i>Paulownia fargesii</i>	<i>Scrophulariaceae</i>	Xina, Japó, Corea	7, 8, 9, 10	2
<i>Phellodendron</i>	<i>Phellodendron amurense</i>	<i>Rutaceae</i>	Xina, Japó	7, 8, 9	1
<i>Platycarya</i>	<i>Platycarya strobilacea</i>	<i>Juglandaceae</i>	Xina, Japó, Corea	7, 8, 9	2
<i>Quercus</i>	<i>Quercus acuta</i>	<i>Fagaceae</i>	Xina, Japó, Corea	7, 8, 9, 10	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus aliena</i>	<i>Fagaceae</i>	Xina, Japó, Corea	7, 8, 9	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus bicolor</i>	<i>Fagaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus castaneifolia</i>	<i>Fagaceae</i>	Caucas	7, 8, 9, 10	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus chrysolepis</i>	<i>Fagaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus ellipsoidalis</i>	<i>Fagaceae</i>	Nord Amèrica	7, 8, 9	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus frainetto</i>	<i>Fagaceae</i>	Balcans	7, 8, 9, 10	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus glauca</i>	<i>Fagaceae</i>	Xina, Japó, Corea	7, 8, 9	1
<i>Quercus</i>	<i>Quercus ilicifolia</i>	<i>Fagaceae</i>	Nord Amèrica, Canadà	7, 8, 9	1
<i>Zelkova</i>	<i>Zelkova serrata</i>	<i>Ulmaceae</i>	Xina, Japó, Corea	7, 8, 9, 10	2

4.3.4. El Turó del Despujol

A la part central de la finca, hi ha ubicat el Turó del Despujol. Amb una cota de 491 m, no només és el punt més elevat dels jardins, sinó també d'aquesta part del municipi. El turó és artificial, és el resultat de l'acumulació de terres provinents de treballs d'aplanament d'altres sectors de la finca. La seva localització protegeix les vistes de la finca des del municipi, dotant d'una major privacitat a l'edifici de la Casa Forta del Despujol.

Es tracta d'un terreny irregular amb petites pendents, ubicat a la zona més boscosa de la finca. Hi ha un gran nombre de peus de *Cupressus arizonica* i *Pinus pinea*. Hi ha diversos camins que puguen a dalt del turó, però és molt destacable el laberint situat a la banda nord, format per dues tanques de *Buxus sempervirens* que flanquegen els diversos camins de pujada, una de les atraccions més destacables d'aquesta part del jardí. Antigament devien estar degudament retallades, fent una altra zona d'aire renaixentista, però amb l'estat d'abandó que va sofrir la finca, actualment conformen un túnel vegetal molt interessant (Figura 48). Hi ha alguna part, però, que s'ha perdut aquesta tanca de boix.

A dalt del turó, just al centre, hi ha una mola de molí de pedra que fa de taula, com les altres que s'han anat trobant (Figura 49). Des d'aquest punt hi ha una interessant vista d'aquesta part de la plana, però hi ha algun peu de *Cupressus arizonica* i *Pinus pinea* que dificulta la visibilitat (Figura 50).

A la meitat del tal·lus vora del cim, s'hi van habilitar unes grades, quan l'ajuntament va adquirir la finca, per aguantar el tal·lus i per transformar l'espai en un lloc de descans i celebració d'actes públics i esdeveniments (Figura 51), però l'altra meitat presenta un estat d'abandó considerable, on hi ha una important colonització de *Ailanthus altissima*, entre d'altres espècies. En aquest punt també hi ha la presència d'un antic dipòsit d'aigua enterrat.

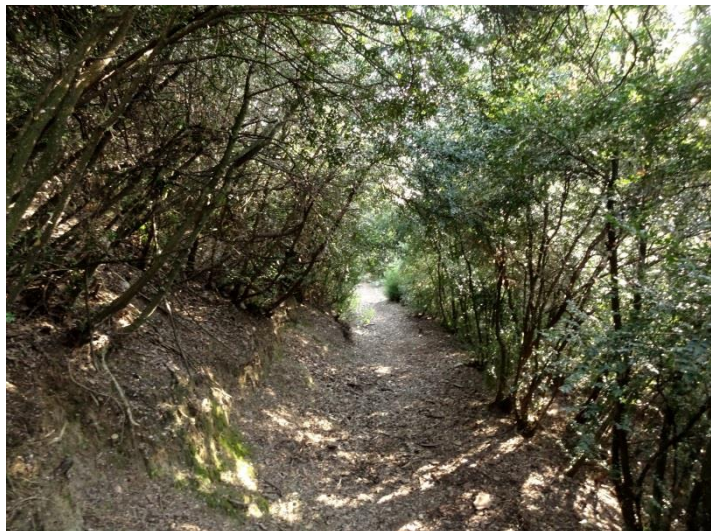

Figura 48. Túnel de *Buxus sempervirens*

Figura 49. Taula de pedra a dalt del turó

Figura 50. Peus de *Cupressus arizonica* que dificulten la visibilitat

Figura 51. Grades construïdes recentment

• Intervencions Turó del Despujol

Veure Plànol 15 Document 2 (Intervencions Turó del Despujol)

La proposta per aquesta zona d'intervenció va encarada a millorar l'estat actual del mirador. Es pretén remarcar els dos espais que ja hi ha actualment: la zona de les grades, transformant-lo en una plaça/balcó, i el cim del turó.

A la zona de les grades es proposa cobrir el terra amb graveta de còdol rentat per marcar correctament la plaça/balcó. Es traca d'un àrid procedent de graves naturals, amb les arestes arrodonides, i amb una mida de les partícules és d'entre 15 i 24 mm de diàmetre. S'hi aplicarà un gruix de 3 cm per evitar que creixin males herbes. El material per delimitar la grava serà una làmina de acer Corten de 5 mm de gruix i 200 mm d'alçada, on 100 mm aniran enterrats. En aquest punt es proposa també col·locar una tanca de fusta tractada, en forma de mitja lluna, que limiti el balcó i minimitzi el perill de caiguda. Per millorar la visibilitat s'eliminaran tots els arbres que obstrueixen la vista. Tots ells són *Cupressus arizonica* i *Pinus pinea*, sense cap valor ornamental. Al plànol 13, es mostra detalladament on són els arbres a retirar. També caldrà aplicar el retall a algun arbust que ho requereixi.

Al cim del turó es proposa retirar també els arbres que obstrueixen la vista, i aconseguir una bona visibilitat des del punt més alt dels jardins, que anirà acompanyada d'un panell informatiu sobre les vistes que hi ha. També seria necessària la instal·lació de una tanca per evitar el perill de caiguda.

Al camí que puja des de la col·lecció de planifolis fins a la plaça/balcó del turó i a tota la vora de la tanca de fusta, es proposa col·locar llums de LED al terra cada 3 metres de distància per marcar el límit i convidar a la gent a pujar a dalt quan sigui de nit.

Es proposa replantar la tanca de boixos en els punts on aquesta s'ha perdut.

Hi ha un excés de camins que pugen a dalt del turó. Es proposa eliminar els que estan més degradats, i potenciar els que es deixen.

Tots els camins aniran coberts d'una capa de encoixinat de uns 8 - 10 cm de profunditat i una amplada mitjana de 2 m, tot i que pot ser variable en algun punt, i amb un cert grau de compactació. Aquest material provindrà de tots els arbres extrets en cada punt d'intervenció. El camí només es marcarà amb aquesta capa de encoixinat, que s'anirà afegint en les tasques de gestió i manteniment que es descriuran posteriorment.

5. Enginyeria de les plantacions

• Selecció d'espècies

Per la selecció d'espècies s'han seguit dos criteris fonamentals. El primer criteri, i el més elemental, és que aquestes espècies siguin capaces de viure amb "dignitat" en les condicions ambientals on es plantaran, considerant la seva sensibilitat a les condicions de temperatura hivernal i estival del lloc, les condicions edàfiques i de reg.

Tenint en compte el clima d'aquesta zona geogràfica, s'han escollit espècies resistents a les zones de rusticitat 7 (de -18 a -12 °C), 8 (de -12 a -7 °C), 9 (de -7 a -1 °C) i 10 (de -1 a -4 °C). (JM Sanchez, 2001)

El segon criteri és que aquestes espècies siguin poc comunes als parcs i jardins del municipi, per tal de crear una col·lecció de plantes única a la zona, i que a la vegada es produeixi una harmonia entre elles, basant-se en el cromatisme de les fulles, la seva textura i inclús la tria del color de les floracions.

• Subministrament de la vegetació

Els arbres planifolis es plantaran amb un perímetre del tronc de 8/10 a 14/16 cm, depenent de la zona on es plantin. Per la zona boscosa s'acolliran mides petites. Les espècies perennifòlies es plantaran amb contenidor o amb pa de terra, i algun arbre caducifoli es pot tenir en compte la possibilitat de plantarlo a arrel nua, ja que seria molt més econòmic.

Les coníferes es plantaran de 150/175 a 200/250 cm d'alçada, i presentades amb pa de terra o contenidor.

S'ha de tenir en compte que segurament algunes espècies s'haurien d'importar de vivers de fora de l'estat, i per aquest motiu ara mateix no es pot concretar el format ni la mida.

• Preparació del terreny

Tots els arbres que s'hagin de retirar, s'intentarà arrancar-los per tal d'extreure tot el sistema radicular del sòl. A les zones on es netegi la massa boscosa, i on l'accés sigui complicat, es talaran els arbres. Tot el material extret, es triturarà i servirà com a encoixinat per aportar a les noves plantacions i per marcar els camins.

Abans de començar a plantar la vegetació que formarà part de la col·lecció de plantes, caldrà treballar el sòl degudament. Primer caldrà passar el subsolador per treballar en profunditat (0,5m – 1m), airejar i descompactar el terreny. Seguidament es farà una aportació de compost orgànic a tota la superfície treballada i finalment es passarà la grada rotativa vertical (0,5 m) per barrejar, trencar terrossos, homogeneïtzar la terra i deixar-la preparada per a la nova plantació.

• Fertilitzants i esmenes

La fertilitat del sòl es troba en concentracions desiguals segons la zona el jardí. En general es tracta d'un terreny de pH bàsic. Als jardins principals, el terra ha perdut fertilitat, presentant una estructura sorrenca de baix contingut en matèria orgànica, i es troba força compactat. El sòl de la zona forestal, en canvi, presenta un bon contingut en matèria orgànica.

A tots els punts on es faci nova plantació, s'aportarà uns 10 cm de compost vegetal en forma de matèria orgànica per aportar més nutrients i assegurar una bona estructura del sòl. A la part dels jardins principals, a més de fer una aportació en matèria orgànica, es pot fer una fertilització rica en nitrogen, fòsfor i potassi.

Un cop s'hagi plantat, s'aportarà una capa de encoixinat formant un cercle al voltant del tronc proporcional a la capçada i amb una mida mínima de 3m de diàmetre i 8-10 cm de profunditat. Aquesta capa de protegirà el sòl de l'erosió, mantindrà la humitat del sòl, i impedirà el creixement de les males herbes, facilitant les tasques de manteniment de la zona. Al descompondre's aportarà nutrients al sòl.

• Plantació

El marc de plantació s'obtindrà a través de la combinació de la distància entre els arbres i la forma en que es distribueixin. Els arbres d'alineació es respectarà el marc de 5 metres actual, però a la col·lecció de plantes, el marc serà molt més gran, de 8 m a 25 m segons l'espècie i per assegurar un espai suficient per que es pugui desenvolupar correctament. La distribució dels arbres serà irregular, per trencar la homogeneïtat de plantació.

Respecte als arbres que formaran part de les masses boscoses de les col·leccions i que actuarà com a àrea de conservació, la plantació serà densa, i es valorarà l'evolució d'aquest per determinar quines tasques cal dur a terme.

La neteja del terreny i les plantacions s'aniran desenvolupant per fases per tal de disminuir l'impacte visual i sobre la biodiversitat que es produeixi. Per tal de garantir un desenvolupament correcte de la vegetació durant els primers anys de ser plantada, es tancaran les zones al públic.

Taula 3. Subministrament de la vegetació i marc de plantació

Espècie	Presentació	Perímetre del tronc (cm)	Alçada (cm)	Port inicial	Marc de plantació (m)
<i>Abies concolor</i>	C	-	175/200	Piramidal	8-12
<i>Abies delavayi</i>	C	-	175/200	Piramidal	8-12
<i>Abies fraseri</i>	C	-	175/200	Piramidal	8-12
<i>Abies forrestii</i>	C	-	175/200	Piramidal	8-12
<i>Abies koreana</i>	C	-	175/200	Piramidal	8-12
<i>Araucaria araucana</i>	C	-	200/250	Cònic ample	10-15
<i>Cryptomeria japonica</i>	C	-	150/175	Cònic ample	8-10
<i>Cupressus cashmeriana</i>	C	-	150/175	Cònic estret	8-10
<i>Cupressus bakeri</i>	C	-	150/175	Cònic estret	8-10
<i>Cupressus duclouxiana</i>	C	-	150/175	Cònic estret	8-10
<i>Cupressus goveniana</i>	C	-	150/175	Cònic estret	8-10
<i>Dacrycarpus dacrydioides</i>	C	-	175/200	Cònic ample	8-10
<i>Fitzroya cupressoides</i>	C	-	175/200	Cònic ample	10-15
<i>Ginkgo biloba</i>	PT	-	175/200	Piramidal	8-12
<i>Larix decidua</i>	C	-	200/250	Piramidal	12-15
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	C	-	200/250	Cònic ample	12-15
<i>Picea koyamae</i>	C	-	150/175	Cònic ample	10-15
<i>Picea mariana</i>	C	-	150/175	Cònic ample	10-15
<i>Picea omorika</i>	C	-	150/175	Cònic ample	10-15
<i>Picea orientalis</i>	C	-	150/175	Cònic ample	10-15
<i>Picea rubens</i>	C	-	150/175	Cònic ample	10-15
<i>Pinus armandii</i>	C	-	150/175	Compacta	10-12
<i>Pinus ayacahuite</i>	C	-	200/250	Compacta	10-12
<i>Pinus banksiana</i>	C	-	200/250	Compacta	10-12
<i>Pinus densiflora</i>	C	-	200/250	Compacta	10-12
<i>Pinus wallichiana</i>	C	-	200/250	Compacta	10-12
<i>Pseudolarix amabilis</i>	C	-	200/250	Cònic ample	10-15
<i>Sequoiadendron giganteum</i>	C	-	200/250	Cònic ample	15-20

<i>Taiwania cryptomerioides</i>	C	-	200/250	Piramidal	8-10
<i>Taxodium distichum</i>	C	-	175/200	Piramidal	10-15
<i>Tsuga heterophylla</i>	C	-	175/200	Piramidal	10-15
<i>Acer davidii</i>	A	10-12	-	Arrodonit	10-15
<i>Acer japonicum</i>	A	10-12	-	Arrodonit	10-15
<i>Acer obtusifolium</i>	A	10-12	-	Arrodonit	10-15
<i>Acer pensylvanicum</i>	A	10-12	-	Arrodonit	10-15
<i>Aesculus flava</i>	PT	8-10	-	Arrodonit	15-20
<i>Aesculus x dallimorei</i>	PT	8-10	-	Arrodonit	15-20
<i>Aesculus x carnea</i>	PT	8-10	-	Arrodonit	15-20
<i>Betula albosinensis</i>	PT	10-12	-	Ovoïdal	15-20
<i>Betula ermanii</i>	PT	10-12	-	Ovoïdal	15-20
<i>Betula utilis</i>	PT	10-12	-	Ovoïdal	10-15
<i>Castanea sativa</i>	PT	12-14	-	Arrodonit	15-20
<i>Catalpa ovata</i>	A	10-12	-	Arrodonit	15-20
<i>Cercidiphyllum japonicum</i>	PT	12-14	-	Piramidal	15-20
<i>Cladrastis kentukea</i>	PT	10-12	-	Arrodonit	10-15
<i>Ehretia dicksonii</i>	PT	10-12	-	Columnar	10-15
<i>Fagus sylvatica 'purpurea'</i>	PT	12-14	-	Columnar	20-25
<i>Fraxinus sieboldiana</i>	PT	10-12	-	Arrodonit	15-20
<i>Gleditsia delavayi</i>	A	8-10	-	Arrodonit	10-15
<i>Liriodendron chinense</i>	PT	8-10	-	Piramidal	15-20
<i>Ostrya virginiana</i>	PT	12-14	-	Arrodonit	10-15
<i>Parrotia persica</i>	PT	12-14	-	Arrodonit	10-15
<i>Paulownia fargesii</i>	PT	10-12	-	Arrodonit	10-15
<i>Phellodendron amurense</i>	PT	12-14	-	Arrodonit	10-15
<i>Platycarya strobilacea</i>	PT	10-12	-	Arrodonit	10-15
<i>Quercus acuta</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Quercus aliena</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Quercus bicolor</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20

<i>Quercus castaneifolia</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Quercus chrysolepis</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Quercus ellipsoidalis</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Quercus frainetto</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Quercus glauca</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Quercus ilicifolia</i>	PT	14-16	-	Fletxat	15-20
<i>Zelkova serrata</i>	AN	14-16	-	Arrodonit	15-20

C- Contenedor

A- Arrel nua

PT - Pa de terra

• **Sistema de reg**

Veure Plànol 16 Document 2 (Xarxa de boques de reg)

Actualment els jardins no disposen de cap sistema de reg, i no es té cap referència que antigament n'existís un. Els dos únics elements relacionats amb l'aigua eren l'antiga piscina i l'estany de la part central del jardí, i a la part de la piscina es pot observar una antiga bomba que servia pel funcionament d'aquesta. Els jardins doncs han subsistit únicament amb l'aigua de la pluja. Per aquest motiu no es creu necessari instal·lar un sistema de reg automàtic i precís, però sí que es preveu generar una xarxa de boques de reg per regar amb mànega en cas de necessitar algun reg de suport els dos primers anys o quan les condicions climàtiques siguin desfavorables o extremades. Cada boca de reg estarà col·locada entre 20 i 25 m de distància respecte la més pròxima, per assegurar arribar a tots els punts i un bon maneig de la mànega.

6. Pla de gestió i manteniment

Per la conservació de la qualitat i la salut dels jardins són necessaris un seguit de treballs de manteniment específics, que es van succeint al llarg de l'any en funció del cicle vegetatiu de les diferents espècies. Per això es proposa l'elaboració d'un pla de manteniment que permeti optimitzar i planificar els recursos, tant humans com tècnics i materials, realitzant un estudi de les tasques i les necessitats dels jardins.

Els jardins del Despujol tenen parts que necessiten molt control i d'altres on la vegetació creix molt més lliure, degut a la tipologia de jardí que es tracta. És per això el manteniment serà molt més freqüent en determinades zones. Serà molt important mantenir els camins nets i marcats per facilitar l'accés del públic a totes les zones dels jardins. Els jardins principals també requeriran un manteniment molt freqüent, ja que les seves característiques així ho requereixen. En canvi, la zona de la col·lecció de plantes, que conforma la part més naturalitzada dels jardins, el manteniment no serà tan continu. Exceptuant els treball específics, amb un mínim de sega de manteniment per facilitar l'accés al públic n'hi haurà prou. Les zones on es deixen masses boscoses actuals, s'hi aplicaran els mínims manteniments, ja que es deixaran proliferar la vegetació herbàcia espontània per augmentar la massa i per que funcioni com a àrea de conservació per la biodiversitat de la zona, és a dir el públic en principi no té per que accedir-hi. La zona on hi ha la coberta de heura, vinca, viola i mahònia, actualment està amb bones condicions, i amb un bon manteniment es pot seguir conservant.

• Personal

Tenint en compte que es tracta d'un jardí històric, serà necessari disposar de personal qualificat que elabori el treball, per garantir una bona gestió i assegurar l'èxit i el bon funcionament de l'espai. El grau de formació variarà en funció de la feina, on passarà a ser més especialitzat en feines més específiques i mecanitzades.

• Principals tasques

Les tasques de manteniment es distribuiran amb les mateixes zones que conformen les unitats d'intervenció, ja que cadascuna d'elles requereix els seus treballs específics.

Les principals tasques generals que s'han de dur a terme són:

Podes fitosanitàries i de manteniment dels arbres. Per norma general, els arbres no es podaran, sinó que es deixaran amb port natural. Només es realçaran en cas necessari o se'ls aplicarà una poda d'aclarida o neteja en algun cas per eliminar elements no desitjats com branques seques, creixements vigorosos o branques amb risc de trencament.

Podes de formació. Durant els primers 5 anys de les plantacions, es realitzaran les podes de formació necessàries per garantir una bona estructura de l'arbre. Aquesta tasca serà necessària sobretot amb els arbres d'alineació i amb els *Cercis siliquastrum* plantats al JP1, on es pretén formar una capçada oberta que faci ombra.

Control de les plantes enfiladisses, entapissants i invasores. Les espècies entapissants requereixen al llarg de l'any feines de poda i pinçament per controlar el desenvolupament de la planta i donar-li la forma desitjada. El pinçament afavoreix l'aparició de més branques, i per tant que la planta sigui més espessa. Quan s'acosta la primavera, es pot adobar el sòl i aplicar tractaments fitosanitaris preventius.

També cal controlar les plantes invasores com el *Rubus fruticosus* que emergeixen en diferents punts del jardí, i és molt important controlar. El mateix passa amb les espècies enfiladisses com la *Hedera helix*, que cal evitar que s'enfilí pel tronc dels arbres.

Gespa rústica. La major part del jardí està coberta per gespa rústica. Tot i que no es regarà, caldrà mantenir segada per deixar el terreny net i accessible, sobretot a les èpoques de més pluja on hi hagi un major creixement. Altres feines, ja més esporàdiques, són l'aireig, l'encebament i l'abonament per mantenir una de gespa uniforme.

Desbrossades de marges i sotabosc. Els marges i determinats punts del sotabosc caldrà realitzar desbrossades de manteniment per mantenir a ralla el creixement de les espècies herbàcies que colonitzin el terreny.

Tanques vegetals. Les tanques de *Buxus sempervirens* representen una part molt important de l'estructura dels jardins, i tenen funcions decoratives i de distribució de l'espai. Les noves plantacions requeriran poda de formació, i en general totes les tanques, podes de manteniment, amb actuacions de retall a principis d'hivern i de tardor., quan la planta es troba en aturada vegetativa i un cop s'han desenvolupat les brotades primaverals. Quan s'acosta la primavera, el sòl s'adoba i es fa un tractament fitosanitari preventiu.

Regs de suport. Serà important controlar les noves plantacions per garantir l'èxit de plantació, i realitzar regs de suport durant els primers anys i en les èpoques desfavorables.

Manteniment dels camins. Els camins es marcaran únicament amb una capa de triturat de restes vegetals compactada. Quan s'observi que es va perdent o hi hagi un gran creixement de males herbes, caldrà tornar a aplicar un encoixinament per remarcar-los.

Control de males herbes. Al camí principal, al JP2 i a la plaça/balcó del mirador del Turó, es controlarà el creixement de males herbes. Es pot recórrer a herbicides sistemàtics si hi ha un creixement molt descontrolat, però s'intentarà evitar aquesta pràctica eliminant les males herbes manualment i afegint graveta a les zones on n'hi hagi.

Netejar la bassa. Almenys dos cops a l'any caldrà buidar i reomplir la bassa del JP2 per garantir una bona salut de l'aigua. A l'antiga piscina es realitzaran treballs manuals per netejar restes vegetals o brossa que hi pugui caure.

• **Eines, maquinària i material de seguretat necessaris**

Eines manuals: Tisores de podar, tisores de retall, xerrac de mà, escales, aixada, aixadell, magall, pala rodona, pala de tall, carretó, rampins flexibles i escombra.

Eines de motor: Desbrossadora de fil i ganiveta, moto-serra, tractor talla-gespa, tallatanques i bufador.

Material de seguretat: Casc amb visera i orelleres, botes antitall i sola antilliscant, guants i pantalons antitall, pantalla per desbrossar, corda i arnés.

• **Programa de conservació i manteniment**

A continuació s'elabora un programa de conservació i manteniment per planificar les feines que s'haurien de dur a terme cada mes i les hores que cal invertir per realitzar cada tasca. Les hores són orientatives, ja que poden variar segons les condicions climàtiques de cada any, i estan comptades per un treballador. Hi ha tasques que seran necessaris més personal, i per tant caldrà multiplicar o dividir les hores en funció del temps que cal invertir-hi.

Taula 4. Programa de conservació i manteniment

	Hores	Jornades de feina											
		G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Entrada principal i aparcament													
Neteja de les males herbes del camí principal	2			1			1			1			
Neteja de les fulles del camí principal	2									2	2	2	
Reparació i condicionament del camí d'entrada (quan sigui convenient)	6		1										
Poda fitosanitària i de manteniment dels <i>Platanus x acerifolia</i>	8												2
Neteja i desbrossament dels marges	2			1		1		1		1			
Retirada de deixalles i papers	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Jardins principals													
Sega de la gespa rústica	2			1	1	1	1	1	1	1	1		
Abonat i resseminat (quan sigui convenient)	4			1									
Poda fitosanitària i de manteniment dels arbres d'alineació	8											3	
Poda de formació de les noves plantacions d'arbres (5 primers anys)	8										2		
Retall de les tanques de <i>Buxus sempervirens</i>	8		2										
Poda de manteniment de les <i>Wisteria sinensis</i>	2										1		
Rampinat de la grava	5	1		1			1			1		1	
Incorporació de graveta triturada (quan sigui convenient)	8	1											
Neteja de les males herbes de la graveta	5				1	2	2	2	1	1			
Neteja de les fulles de la graveta	2									2	2	2	
Regs de suport a les noves plantacions	2					2	2	2	2	2			
Neteja de la bassa	3				1						1		
Retirada de deixalles i papers	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Bosc de teixos													
Sega de la gespa rústica	4			1	1	1	1	1	1	1	1		
Abonat i resseminat (quan sigui convenient)	8			1									
Neteja i desbrossament dels marges	4			1		1		1		1			
Poda fitosanitària i de manteniment dels arbres	8											2	
Control de les plantes enfiladisses i entapissants.	5				1					1			
Retall de les tanques de <i>Buxus sempervirens</i>	8		2										

Manteniment dels camins. Incorporació de encoixinat.	8			1			1			1			
Regs de suport a les noves plantacions	3					2	2	2	2	2			
Neteja de la piscina	5			1						1			
Retirada de deixalles i papers	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Col·lecció de plantes													
Sega de la gespa rústica	8			1	1	1	1	1	1	1	1		
Abonat i ressebrat (quan sigui convenient)	8			1									
Neteja i desbrossament dels marges	8			1		1		1		1			
Poda de formació de les noves plantacions d'arbres (5 primers anys)	8										3		
Poda fitosanitària i de manteniment dels arbres	8												3
Incorporació de encoixinat al peu de l'arbre.	5			1						1			
Manteniment dels camins. Incorporació de encoixinat.	8			2			2			2			
Regs de suport a les noves plantacions	5					2	2	2	2	2			
Retirada de deixalles i papers	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Turó													
Neteja i desbrossament dels marges	5			1		1		1		1			
Retall de les tanques de <i>Buxus x sempervirens</i>	8		2										
Poda fitosanitària i de manteniment dels arbres	8												2
Poda de manteniment dels <i>Parthenocissus tricuspidata</i>	3	1											
Manteniment dels camins. Incorporació de encoixinat.	5			2			2			2			
Rampinat de la grava	3	1		1			1			1		1	
Incorporació de graveta triturada (quan sigui convenient)	4	1											
Neteja de les males herbes de la graveta	3				1	2	2	2	1	1			
Regs de suport a les noves plantacions	3					2	2	2	2	2			
Retirada de deixalles i papers	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Total hores/mes		37	68	121	44	89	114	89	62	148	81	70	70

8. Bibliografia

Publicacions:

AA VV. *Guia de criteris tècnics pel disseny d'espais verds urbans*. 1a ed. Associació de Professionals dels Espais Verds de Catalunya, 2012

Cahner, M. *Gran geografia comarcal de Catalunya: Volum 1 Osona i el Ripollès*, 1a ed. Barcelona, 1982

Jellicoe, G. i S., *El paisaje del hombre: La conformación del entorno desde la prehistoria hasta nuestros días*, 2a ed. Barcelona: Gustavo Gili, 2000

Navés Viñas, F. *El árbol en jardineria y paisajismo*. 2a ed. Barcelona: Omega, 1995

Pascual, R. *Guia dels arbres dels Països Catalans*. 7a ed. Pòrtic Natura, 2008

Documents electrònics:

Batlló J. *L'anomalia tèrmica de la plana de Vic: Un projecte comú*. Patronat d'estudis Osonencs, 2009

Salada. L. *Informe ambiental del Pla parcial urbanístic del sector de sòl urbanitzable del Despujol*. ARDA gestió i estudis ambientals, 2009

Sanchez de Lorenzo-Càceres, J.M. , *Las plantas ornamentales y sus zonas de rusticidad en España*, 2001

Villasante Garcia, R. *Les Masies de Voltregà: Sistema estratègic de projectes (SEP)*. Atlas Ip Ecoturísticos SL, 2007

Pàgines web:

Ajuntament de Les Masies de Voltregà. Guia del municipi. [Consulta: 15 setembre 2013]. Disponible a: <http://www.lesmasiesdevoltrega.cat/lesmasiesdevoltrega/guia-del-municipi>>

Diputació de Barcelona. Mapes de patrimoni cultural. [Consulta: 22 octubre 2013]. Disponible a: <<http://patrimonicultural.diba.cat/>>

Gran Enciclopèdia Catalana. Plana de Vic [Consulta: 5 setembre 2013]. Disponible a <<http://www.enciclopedia.cat/enciclop%C3%A8dia/gran-enciclop%C3%A8dia-catalana/EC-GEC-0237859.xml?s.q=clima+plana+de+vic#.UuvZ9vl5Oz4>>

Institut Cartogràfic de Catalunya. Geoinformació digital. [Consulta: 3 setembre 2013]. Disponible a <<http://www.icc.es/Home-ICC/Geoinformacio-digital>>

Jordi Baucells. Osona natura. [Consulta: 30 octubre 2013]. Disponible a: <<http://biodiversitat.cat/osonanatura.html>>

Palmarola Creus, A. Tot sobre el cognom palmerola. Els marquesos de palmerola. [Consulta: 10 setembre 2013]. Disponible a: <<http://www.palmarola.cat/cognom/index.php?opc=304>>

Pluviometria comarques. [Consulta: 25 octubre 2013]. Disponible a: <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=217>>